Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

Нохч-ГІалгІайче юбилейни вахте 50

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШИНАРИН, 17 ЯНВАРЬ 1967 шу
№ 7 (4332).
Мах 2 кеп.

Аргун яхача поселкерча ТЭЦ-4 коллективо дерригача хьонхамех тІехкхоачашйир пятилетка хьалхарча шера план. Укх кердача Сийлахь-боккхача Октябра юбилейни шера а электроэнергии Іин яккхара план дикка тІехкхоачашъеш хьабоагІа теплоэлектроцентрала болхлой.

Сурта тІа: вахте ва турбина машинист Хатаев Хьамзат.

Н. Кобиашвили сурт.

БОЛХ ТОАБЕРГБА

Вай мехка а доазол арахьарча мехкашка а чІоагІа эшаши хоатташи йола медицински инструменташ арахец тха заводо. Укх шера эгтара хьалха проектни мощностага кхаьчай из.

ДІадахача шера план завода коллективо толамца кхоачашйир, планал совгІа арахийцар дуккхача маьха продукци.

Цхьабакъда чІоагІа лоархІаме кхоачамбоацараш а да тха коллектива балха юкъе. Эсала лел керттера продукци арахецара болх. ДІадахача шера планах арахеца езаш хинначох 78 процент мара арахецанаар уж. Ритмично болх бацар. Цул совгІа пайдана йоацаш дукха расходаш ю завода коллективо. Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш а хилар бахьан долаш тха предприятн рентабельни яц. Продукци яккхарга дІабода мах лакхагІа ба йоххача маьхал.

Укх юбилейни шера уж кхоачамбоацараш дІа а даьха кхоачашъе лерхІ медицински изделеш арахецара план. Цу гІулакха мел эша хьалаш долаш да.

Керда технологически процесаш юкъе а кхухьаш, караерае лерхІ йІайха штамповка, тІаккха кооперированни хьисапе поковкаш хьакхахьийта езаргьяц тхона.

Укх шера хьалхарча квартале электроимпульсни станокаца штампаш хьаелга карадерзадергда, кхестача барабанашка, оатхалашта прогрессивни обработка елга балха юкъе хьоргда. Цар дикка лаккхьергья къахьегама овсарле, завода цох боккха пайда хургба.

Производства болх вІаштІехьбаккхара дукха мероприятеш еш я, церган йоаха моарзагІаш хьадергдола поточни технологически процесс болх бе дІайолалургья.

Производственни корпусе дукха мероприятеш чакхйоахаш я цехашкара эстетика, санитари лакха хилийтара, эшаш бола бос хургболаш кІираш техай пенашта, тховнашта, болх бу моттигаш тоаяьй.

Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъаяха кийчлуш я хІанз коллектив.

Б. САМОНЕНКО,
Гудермесски медико - инструментальни завода керттера инженер.

КХОАЧАШДЕ ДЕЗАРАШ ДУКХА ДА

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода коллективо толамца чакхдаьккхад пятилетка хьалхара шу. Дукха чоалхане производственни процессаш кхоачашъе йийзар цу шера. Цох хьахиннар укх тайпара да; валови продукци арахецара шера план тІехкхоачашъяьй, планал совгІа арахийцай бІаьш эзараш сомий маьха продукци.

Къаьстта чІоагІа теркам тІабахийта болх бир завода коллективо материалий кхомбара. Цо торо хилийтар бІаьш эзараш сомаш кходе. Кийч а яь балха юкъейихьача организационно - технически мероприятеша торо хилийтар 6 эзар тонн мехкдаьтта продукташи бедали кхое. Цига дизза лакъа лаьцар нн. Сиваков, Шербинин керте латтача цехий коллективаша, опытни специалисташа. ХІанз кІезигагІа я Шолжа чу дІачууха мехкдаьтта продукташ а.

Ритмично бедали кхыйола материально - технически ресурсаши цхьайолча производстваштa ца хилийтар бахьан долаш дукха халонаш нийсьелар. Уж халонаш эшаа еш, толамца кхоачашйир шера план.

Московски ленинградскии инициатива хьал а лаьца шоллагІчен кхоалагІчен цехий коллективай вІаштІехьдаьлар чІоагІа эшаш йола реагенташ кхое. Цхьан шера кхойир 1150 тонн серни кислота, 190 тонн селикат. 120 тонн тригидрат, кхыйола материалаш. Кхояьй 48,5 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 1600 тонн доагор, кхыйола материалаш. Цу даькъе къаьстта дика къахьийгад Широков, Волняков керте латтача цехий коллективаша. Пятилетка хьалхарча шера дика къахьийгар завода рационализатораша а. Рационализаторий балха юкъе дакъа лоацаш вар 406 саг. Цар балха юкъейихьача предложенеша баь пайда 273 эзар сом да.

ДІаоладенна 1967 шу, Октябра 50 шу дуза шу. Укх шера завода коллектива хьалхашка латт кхы а лоархІамегІара декхараш. Арахеца йолаяла езаш я халкъа боахама эша керда мехкдаьтта продукци. Къахьегама овсарле 8 процент лакхъергья. Фондах бизза пайда эцара йиззача мощностах болх байтаргба оборудованега. ДикагІа пайда эцаргба материалех, бедалах, ахчан средствах.

Укх шера цхьоалагІча пюле дена тха завод планированен экономически стимулированен кердача системага яла кийчлуш я. Предприяте коллективо дика къахьийгар цу даькъе. Ер шу доладелча денз кердa хаьдла йола мероприятеш кийчеш я завода коллектив чура боахама расчет чІоагІъяра. ХІанз массайола цехаш, установкаш заводе кийчъяьча методиках боахама расчетага йоахаш я. Завод кердача системах болх бе дІайолалуча хана хІара болхло материальни оагІонгахьара чІоагІа безам болаш хургва ший участке дукхагІа паччахьалкхен средстваш кхое. ХІара денна итогаш ергья баьча балха. ДІадахача шера октябрь бетта дена арахецача продукцета дІадахачун декадни учет лелаю. Завода коллективо белгалъяьхай хаьдда йола мероприятеш шера план ханал хьалха кхоачашъяра.

Укх ах шера арахеца йолалургья массехк тайпа керда продукци. Болхлой моттигашка къахьегам Іилман дарда тІа вІаштІехьбаккхара яьй творчески план.

Болх толамца кхоачашбара новкъостал эш тха коллективана «Грознефтехимзаводы» яхача объединене коллективагара. Цо вІаштІехьдаккха деза ритмично бедали материально - технически ресурсаши хилийтара гІулакх. Иштта новкъостал эш завода Іилма-тохкама отраслеви институташкара, проектни организацешкара. Керда производственни мощносташ караерзаяра, керда продукци арахецийтара эш царгара гІо.

Керттерча производственни фондехи оборотни средствах бизза пайда эцара болхлошка, инженерно - технически болхлошка, гІулакхерча нахага дешийтара гІулакх дІадоладаьд. Экономически знаней боарам лакхбара заводе вІашагІъеккхача экономика хаьдда йолча программах болх беча коммунистически къахьегама школа а доккха новъостал дергда.

Завода коллектив ший торонашка а хьежа керда декхараш тІа а ийца, шерра социалистически яхь йоаржаяьй Октябра 50 шу дузача денна сийденца накъаяхара. Цу дезача денга кхоачаш планал совгІа арахеца лерхІ итташ эзараш сома маьха продукци. Къахьегама овсарле лакхъергья цхьа процент. Пачхьалкхенна 270 эзар сом пайда бергбола рационализаторски предложенеш балха юкъеяхья лерхІ. Шоай балха квалификаци лакхъергья 300 болхлочо.

Юбилейни шу толамца чакхлоаккхаргхиларах дог тийша я тха коллектив.

Л. КУРАЧИНСКИЯ,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода экономически дешацта вола директора заместитель.

КХОМБЕ ХОВШ

Грозненски локомотивни депо бригадаш дуккхача хана денз дІаяйзай хІаман кхомбеш хиларца. Машинисташен цар гІончашен пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра яхь йоаржаяь дІадахача шера кходир цхьа эзар тоннал совгІа доагор, иштта 30 тоннал совгІа кходаьд укх шера а. Депо коллективо сийду машинистий Иванова, Должановске, Таланова, Шмаргунова, Богаевске. 25 тонн гаргга доагор кходаьд царех хІаране. 15—20 тонн доагор кходаьд машинисташа Коломытов Александра, Боков Сулеймана, Адиев Курбана, кхычар. Мишта доах машиниcташа уж толамаш? Из да организаторски кхетамен болх дика лелабарах хьахиннар. Депо хан-ханнахьа дІахьу поездаш лехкара а доагор кходара а хьалха латтача опыта школаш. Царех цхьаннена кулгалдеш ва йоккха опыт йола машинист Дудургов Султан. Шийна мел ховр, йІаьххача хана болх беш мел дайзар дІаІомаду цо локомотивни бригадай машинисташта. Пассажирски сиха лелачен поездий водителашта юкъерча школана керте латт машинист Белоцерковский Иван. Опыт кІезигагІа йолча бригадашца массехк рейс яьй цар. Цул тІехьагІа хьалха тІехьаюсаш хиннача бригадаша дика толамаш доахаш, дукха доагор кходир.

Доагор кходеча дика новкъостал ду локомотивни бригадашта юкъе хьалха латтача машинистий опыта ларде оттадаьча поездаш дикагІа лехкара долча режимни карташа.

Юбилейни къахьегама вахте эттача Грозненски тепловозникаша гІаийцад нормал дукха совгІа доагори мазути кходе аьнна декхар.

Г. АТАЕВ.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Грозненски консервни завода болхлоша толамца кхоачашйир пятилетка хьалхарча шера йола план. Коллективо планал совгІа хьайир консервай 322 эзар условни банка. Валови продукци арахецара задани кхоачашъяьй 102,5 процент, товарни продукци — 112,2.

Дукха кердадараш балха юкъедоаладаьд, тоадаьд къахьегама хьалаш. Цу тІагІолла 4,1 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, продукцега дІадодар лохдарах кходир бІаьш эзараш сомаш.

Хьалха латтачарна юкъе я Маршани Махьмад керте латта жестяной цеха коллектив, Мисирханов Хьасана кулгалду консервщикаш, кхыбараш.

Кердача шера хьалхарча декада задани тІехкхоачашъяьй.

М. МАКИЕВА.

ТХО ДОГ ТИЙША ДА

Пятилетка хьалхарча шера тІайийцача социалистически декхарех дика лоархІайир слюдяной фабрика коллектив. Валови продукци арахецара шера план 10-ча ноябре кхоачашйир. Къахьегама овсарле планах лаьрхІачул 16,5 процент тІехкхоачашъяьй. Предприятена планал совгІа хинна пайда 146 эзар сом да. Арахецача продукцега дІабода мах лохбоах пачхьалкхенна кходаьд 127 эзар сом.

Шин шерай ах шерай Еррига Союзни социалистически яхье хьалхара моттиг лелаеш хьайоагІа Грозненски слюдяной фабрика. Тха коллективо лелаю РСФСР министрий Советен ВЦСПС-ен карара-кара тела дІе байракх.

Юбилейни шера кхоачашде дезаш хьалхашка латтараш кхы а доккхагІа декхараш да. ДІадахача шера арахийцачул 22 процент дукхагІа арахеца еза продукци.

Шера план 29-ча декабре кхоачашйир а еш, планах лаьрхІачул 0,5 процент къахьегама овсарле лакхъе лерхІ. Планал совгІа арахецаргья бІаь тонн слюда, кхоергья [illegible] эзар киловатт-сахьат электроэнерги. Фабрика керттера корпус болх бе дІайолайолийтаргья 1967-ча шера 15-ча декабрь тІакхачалехьа. Уж декхараш толамца кхоачашдергхиларах дог тийша я тха коллектив. Цунна тешал ду хьамалехьа а доахача толамаша. Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб нн. Колесникова, Иванова, кхыбараш. ХІара сменах нормаш 110—115 процент кхоачашъю царех хІаране.

П. ЯКОВЛЕВ,
Грозненски слюдяной фабрика директор.

МЕХАНИЗАТОРАШ КИЙЧБУ

Боккха теркам тІабахийтаб Сунженски района «Красная Армия» яхача колхозе механизаторашка дешийтара.

Укх деношка колхозе болх бе йолаелай агротехнически курсаш. Цигача дешаш ва 55 трактористи комбайнери. Курсашкара занятеш 25 сахьата лаьрхІа я. Механизатораштa хьехаш района производственни управлене а колхоза а керттера специалисташи йоккха опыт йола механизаторашн ба.

А. АХМАТОВ.

Укх сурта тІа шоана гу Грозненски района № 2 йолча баьцадаарий-шурий совхоза хьалъеш латта теплицаш. Пхи бІаь эзар метр лаьтта дІалоацаргда ворхІ теплицас. Лакхера уж дІакъовларгья полиэтиленови пленкаца.

Теплицаш хьалъяро торо хулийтаргья бІарччача шера Грозне къахьегамхошта керда баьцадарaш хилийта, хІаьта цу гІулакхо торо хулийтаргья совхоза экономина кхы а чІоагІъе.

В. Юнцевича сурт.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

Нохч-ГІалгІай АССР Конституце 22-ча статьяга а «Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете деча хоржамех йолча Положене» 25-чен 26-чен статьяшка а хьежжа Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совете деча хоржамашта хоржамий ер округаш вІашагІйохка:

г. ГРОЗНЕ, ЛЕНИНСКИ РАЙОН

1. **Ленински хоржамий округ** (центр — Къахьегама ЦІеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта института спорта Дворец) Пролетарски, Ахриев ГІапура, Субботникий, Ленина, Сафонова, Московски, Черноморски, Кавказски, М. Горьке, Интернациональни, Пионерски улиций, Московски переулка, Иванова переулка (Шолжага кхаччалца) №№ 192, 194, 196, 222, 224, 226, 228, 230, 254, 256, 258, 280, 282, 284, 286, 288, 313, 320, 322, 344, 346, 348, 360, 362, 364, 366, 712, 740 йолча кварталий доазонашка гІолла.

2. **Дзержински хоржамий округ** (центр — профтехобразоване управлени) Терешковой-Николаевой, Ленина, Сафонова, Московски, Рубежни улиций, Московски переулка №№ 198 200, 202, 204, 206, 208, 210, 212, 214, 216, 218, 220, 260, 262, 264, 266, 268, 270, 272, 274, 276, 278, 710 йолча кварталий доазонашка гІолла.

3. **Ждановски хоржамий округ** (центр — Ленински района культура ЦІа) Артельни, Киевски, Базаро-Заречни, Сунженски, Урожайни, (Шолжага кхаччалца), Абаканск, Чехова улиций №№ 2, 4, 6, 8, 10, 10а, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 30а, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 62, 64, 66, 66а, 68, 86, 289, 291, 293, 295, 297, 299, 746, 748, 750, 914 йолча кварталий, Киевски улицагІарча №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 йолча чуІеча цІеной, Санаторни переулка доазонашка гІолла.

4. **Калинински хоржамий округ** (центр — № 38 йола юкъера школа) Фурманова, Баумана, Мичурина, Тургенева, Жуковске, Пархоменко, Насыпной, Речной, № 1 йолча Микрорайона, планах доацаш хьалдаьча чуІеча цІеной №№ 1082, 1084, 1086, 1088, 1092, 1094, 1096, 1106, 1152, 1154, 1156, 1160, 1162, 1170, 1172, 1242, 1244, 1248 йолча кварталий доазонашка гІолла.

5. **Киевски хоржамий округ** (центр — № 2 йола школа-интернат) Урожайни, Сунженски, Базаро-Заречни, Киевски, Виноградни, 1-ча Садови, Лагерни, Дарвина, Громова, Баумана, Мичурина, Тургенева, Жуковске, Ляпидевске улиций №№ 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 70, 72, 76, 78, 80, 82, 84, 742, 1100, 1120, 1122, 1124, 1150, 1164, 1166, 1168, 1174, 1176, 1178, 1180, 1182, 1246, 1274, 1294, 1296 йолча кварталий, № 2 йолча профессионально-технически училища общежите, хьехархой, № 3 йолча сомий-баьцадаарий совхоза чуІеча цІеной, Киевски улицагІарча 1-гара 29-нега кхаччалца номераш йолча цІеной, Джамбула 1-ча переулка доазонашка гІолла.

6. **Краснознаменни хоржамий округ** (центр — «Красный молот» яхача завода общежити) Старопромысловски шоссе, Маяковски, Коммунистически Деловой, Ноябрьски, Северни, Февральски, Красиви, Моздокски, Серноводски, Малгобекски улиций, №№ 491, 493, 503, 505, 507, 509, 511, 513, 515, 517, 519, 521, 523, 639, 641, 653, 781, 841, 843, 853 йолча кварталий, «Грозпромстроя» треста городока чуІеча цІеной доазонашка гІолла.

7. **Красномолотовски хоржамий округ** (центр — «Красный молот» яхача завода культура ЦІа) Грибоедова, Первомайски, Татарски, П. Лумумба, Казански (Шолжага кхаччалца), Наурски, Б. Хмельницке, Маяковске, Федеративни, Деловой, Коммунистически, Моцарта улиций №№ 379, 381, 383, 399, 401, 403, 405, 407, 409, 411, 413, 425, 427, 429, 431, 433, 435, 437, 439, 441, 449, 451, 453, 455, 457, 459, 461, 463, 465, 467, 469, 471, 473, 481, 483, 485, 487, 489, 495, 497, 499, 617, 673 йолча кварталий, Моцарта улицагІарча «Красный молот» яхача завода чуІеча цІеной, дулхакомбината общежите, доазонашка гІолла.

8. **Первомайски хоржамий округ** (центр — № 3 йола городской профессионально-технически училище) Гикало, Первомайски, Октябрьски, Стахановций, Грибоедова, Татарски, П. Лумумба, Казански (Шолжага кхаччалца) улиций №№ 327, 329, 341, 347, 349, 351, 353, 355, 357, 359, 359а, 361, 363, 367, 369, 371, 373, 375, 377, 385, 387, 389, 391, 393, 395, 397, 415, 417, 419, 421 йолча кварталий доазонашка гІолла.

9. **Пионерски хоржамий округ** (центр — Грозненски трамвая управлени) Сивашски, Черноморски, Кавказски, Московски, Х. Нурадилова, Чайковске, Курски, Краснофлотски, Спокойни, 1-ча Садови, Виноградни, Урожайни (Шолжага кхаччалца) улиций №№ 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 108, 110, 112, 114, 116, 118, 120, 122, 124, 126, 128, 130, 132, 134, 136, 138, 140, 142, 144, 146, 148, 150, 152, 154, 156, 158, 158а, 160, 162, 164, 166, 168, 170, 172, 174, 176, 178, 180, 182, 184, 186, 188, 190, 716, 718, 720, 724, 728, 814, 1270, 1272 йолча кварталий, музучилища общежите, Горзеленхоза треста чуІеча цІеной, бархІ квартира йолча чуІеча цІен общежите, Грозненски трамвая управлене цІеной доазонашка гІолла.

10. **Пролетарски хоржамий округ** (центр — Республикански техникий театр) Революце проспекта, Чехова, Пушкина, Стахановций, Красни фронтовикий, Репина, Ленина, Субботникий, Ахриев ГІапура, Пролетарски (Шолжага кхаччалца) улиций №№ 255, 257, 261, 263, 265, 267, 269, 271, 273, 283, 285, 287, 301, 303, 324, 326, 328, 330, 332, 334, 336, 338, 340, 342, 350, 352, 354, 356, 358, 671 йолча кварталий доазонашка гІолла.

11. **Пушкински хоржамий округ** (центр — республикански шахматно-шашечни клуб) Революце проспекта, Победа проспекта, Дагестански, Маяковски, Репина, Красни Фронтовикий, Стахановций, Пушкина, Чехова (Шолжа тиллача тІаьга кхаччалца), Гикало, Первомайски, Октябрьски улиций №№ 239, 241, 243, 245, 249, 251, 253, 259, 305, 307, 309, 311, 313, 315, 317, 319, 321, 323, 325, 331, 333, 335, 337, 339, 343, 345, 791 йолча кварталий, медучилища общежите доазонашка гІолла.

12. **Севастопольски хоржамий округ** (центр — маькха комбината клуб) Ленина, Пионерски, Интернациональни, М. Горьке, Московски, Х. Нурадилова, Черноморски, Чайковске, Краснофлотски, Магистральни (Шолжага кхаччалца) улиций, Иванова переулкага, Узколейни переулка №№ 232, 234, 236, 238, 240, 242, 244, 246, 248, 250, 252, 290, 292, 294, 296, 298, 300, 302, 304, 306, 308, 210, 312, 314, 316, 368, 370, 372, 374, 376, 378, 380, 382, 384, 386, 730, 732, 910, 912 йолча кварталий доазонашка гІолла.

13. **Славянски хоржамий округ** (центр — «Грозпромстроя» треста СМУ-4 клуб) Старопромысловски шоссе, Малгобекски, Серноводски, Моздокски, Красиви, Февральски, Северни, Ноябрьски, Ставропольски, Славянски, Балтийски, Алтайски улиций №№ 525, 527, 529, 531, 579, 581, 623, 627, 629, 635, 643, 645, 647, 649, 681, 683, 685, 703, 707, 733; 735, 737, 739, 741, 743, 745, 747, 749, 751, 753, 755, 757, 759, 761, 763, 765, 767, 769, 771, 773, 779, 797, 799, 801, 803, 805, 807, 855, 857, 861 йолча кварталий доазонашка гІолла.

14. **Ставропольски хоржамий округ** (центр — консервни завода клуб) Наурски, Б. Хмельницке, Маяковске, Федеративни, Деловой, Ноябрьски, Ставропольски, Славянски, Дачни, Оборонни, Балтийски, Авиационни, Луговой, Машинни, Онежски улиций №№ 443, 445, 447, 475, 477, 479, 501, 533, 535, 537, 539, 541, 543, 545, 547, 549, 551, 553, 555, 557, 559, 561, 563, 571, 583, 585, 587, 609, 611, 613, 615, 619, 621, 625, 631, 633, 637, 687, 689, 691, 693, 705, 825, 827, 829, 831, 833, 835, 837 йолча кварталий, хьалха хиннача «ВИЛНОР» яхача кирпишкий завода, хьалха хиннача № 2 йолча кирпишкий завода, моттигерча промышленноста министерства кирпишкий завода чуІеча цІеной, № 2 йолча гІишлой материалий комбината, респотребсоюза, лесник чуваха цІен, Тыртови рощерча чуІеча цІен доазонашка гІолла.

15. **Хмельницкий хоржамий округ** (центр — консервни промышленноста Нохч-ГІалгІай треста Грозненски сомий-баьцадаарий совхоза клуб) Б. Хмельницке цІерахча, Тверски, Светли, Машинни, Луговой, Авиационни улиций №№ 565, 567, 569, 573, 575, 577, 589, 591, 593, 595, 597, 599, 601, 603, 605, 607, 693а, 695, 697, 699, 701, 719, 721, 723, 769а, 771 а, 773а, 775, 777, 779, 787, 793, 795, 809, 811, 813, 815, 817, 819, 821, 823, 839, 859 йолча кварталий, консервни промышленноста Нохч-ГІалгІай треста Грозненски сомий-баьцадаарий совхоза 1-чей 2-чел участкай нах бахача поселкай доазонашка гІолла.

г. ГРОЗНЕ, ЗАВОДСКОЙ РАЙОН

16. **Андреевски хоржамий округ** (центр — «Грозпромстроя» треста жилищно-коммунальни контора «цІе уголок) Андреевски долинерча поселка, Новогрозненски ТЭЦ-а, ацетонобутилови завода № 2 а 5 а йолча чуІеча цІеной, №№ 7, 9, 10, 11 йолча

(Йистедоалар 2-ча оагІо тІа).

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагІо тІа).

баракий, столовей треста хьалха гІонна хиппача боахама, военизированни охранаи пожарни командаи, техспаба, Алдерча разъезда, крекинг-завода чуІеча цІеной, 775-ча километре ягІача машиннаькъа будка, пруда юххерча чуІеча цІен доазонашка гІолла.

17. **Верхоянски хоржамий округ** (центр — № 52 йола бархІ шера школа) Выборгски, Нальчикски, Ашхабадски, Могилевски, Гурьевски, Родниковп, Верхоянски, Рыбински, Новосибирски улиций, № 24, 25 йолча кварталий, 33-ча дорожно-эксплуатационни участка, хьун боахама управлепеи хьу лораерийн цІеной, нах бахача барака, къоаной кхоабача цІен, Донбасски переулка доазонча гІолла Чернореченча поселка къулбехьенгахьарча даькъа тІарча чуІеча цІеной кварталий доазонашка.

18. **Выборгски хоржамий округ** (центр — химикий культура ЦІа) Чернореченча поселка къилбаседенгахьарча даькъа тІарча чуІеча цІеной кварталий, Кисловодски, Киргизски, Липецки, Могилевски, Барнаульски, Ашхабадски, Оренбургски, Пятигорски, Верхоянски, Гурьевски, Донбасски улиций, № 4 йолча берий цІен, Котельни переулка доазонашка гІолла.

19. **Заводской хоржамий округ** (центр — Ленина цІерах йола культура Дворец) №№ 71, 82, 83, 84, 85, 218, 80, 243, 244, 245, 247, 251, 239, 240, 221, 219, 252, 250 йолча нах бахача корпусий, №№ 14—16 йолча баракий, ялхайттагІча квартала №№ 2, 3, 4, 5, 6 йолча цІеной, Ферганскп улицагІарча цІеной, гІомара карьера, № 2 йолча профессионально - технически училища, пожарни депо, химико-технологически техникума, индустриальни улицагІарча № 2 йолча цІен доазонашка гІолла.

20. **Индустриальни хоржамий участок** (центр — Къахьегама ЦІеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода общежити) №№ 258, 18, 1-гара 29-нега кхаччалца, 194, 214, 216, 217, 245 йолча нах бахача корпусий, ГНПЗ общежите, юннатий стацце, Новгородски улицагІарча, кирпишкий завода 108-ча номергара 115, 119а, 186, 188, 196-ча номерга кхаччалца, 132-ча номергара 180-ча номерга, 200-ча номергара 205-ча номерга кхаччалца, 210, 91а, 119-ча номергара 127-ча номерга кхаччалца, 212, 215, 213, 230, 235, номераш йолча цІеной, кІир йоаккхача завода, «Гравиемойни» поселка аьтта оагІорахьарча цІеной доазонашка гІолла.

21. **Кировски хоржамий округ** (центр — Кирова поселка клуб) Кирова цІерахча поселкерча нах чубахача цІеной доазонашка гІолла.

22. **Маяковски хоржамий округ** (КПСС XXIII-ча съезда цІерахча крекинг-завода общежити) Победа, Революце, Орджоникидзе проспектай, Мира, Роза Люксембурга, Маяковске, Грибоедова улиций №№ 233, 235, 207, 203, 237, 205, 656, 659, 657 йолча кварталий доазонашка гІолла.

23. **Строительни хоржамий округ** (центр — № 50 йола бархІ шера школа) Нохч-ГІалгІай мебельни-хьу чакхйоахача «Терек» яхача фирма гІишлошъераш чуІеча цІеной, № 8 йолча больница, автобаза, 32 квартира йолча цІен, «Главнефтеснаба», наькъий-тІаьй гІирсаш дайтача управлене, Дробильни улица, авто-тракторни ремонтни завода, «Грозпромстроя» треста № 9, 10, 11, 12 йолча общежитей, Гаражни улицагІарча чуІеча цІен доазонашка гІолла.

24. **Центральни хоржамий округ** (центр — республикански берий художественни школа) Революце, Орджоникидзе проспектий, Никитина, Гвардейски, Карл Маркса, Чернышевске, Роза Люксембурга, Мира улиций №№ 175, 177, 187, 667, 179, 137, 139, 141, 183, 181, 185, 669, 217, 219, 223, 213, 215, 225, 227, 229, 211, 209, 231 йолча кварталий доазонашка гІолла.

25. **Чернышевски хоржамий округ** (центр — «Грознефтехимстроя» треста № 7 йолча гІишлой-монтажни управлене цІе уголок) Орджоникидзе проспекта, Маяковске, Рабочи, Николаева, Чичерина, Мира, Карл Маркса, Никитина, Гвардейски, Чернышевске, Поповича улиций №№ 99, 101, 105, 85, 91, 93, 95, 77, 83, 79, 81, 89, 95, 65, 67, 59, 61, 69, 63, 131, 133, 135, 123, 125, 149, 145, 147, 143, 127, 129, 71, 73 йолча кварталий доазонашка гІолла.

26. **Школьни хоржамий округ** (центр — № 1 йола городской профессионально-технически училище) Маяковске, Роза Люксембурга, Мира, Чичерина, Николаева, Рабочи улиций №№ 111, 113, 115, 97, 103, 109, 159, 161, 163, 165, 199, 201, 167, 195, 157, 663, 661, 193, 191, 189, 173, 151, 169, 171, 155, 153, 117 йолча кварталий доазонашка гІолла.

г. ГРОЗНЕ, ОКТЯБРЬСКИ РАЙОН

27. **Ульяновски хоржамий округ** (центр — № 5 йола юкъера школа) Окружной, Мусоров Павела цІерахча, Ульянова, Буровой, 8-ча Марта улиций №№ 484, 486, 488, 490, 494, 496, 498, 500, 502, 504, 506, 508, 810, 810а, 684, 980, 976, 978, 908, 514, 518, 520, 522, 524, 526, 528, 530, 532, 534, 536, 538, 686, 688, 690, 692, 694 йолча кварталий доазонашка гІолла.

28. **Алексеевски хоржамий округ** (центр — наькъаш дехкийта управлени) Мусоров Павела цІерахча, Возрождене, Багратиона, А. Матросова, Кирова улиций №№ 630, 636, 796, 798, 800, 802, 936, 940, 942, 944, 946, 948, 960, 996, 998, 1022, 1042, 1044, 1044а, 1000, 492, 662, 664, 666, 670, 672, 674, 676, 754, 756, 790, 792, 788, 794, 952, 938, 954, 804, 956, 962, 1002, 1004, 1006 йолча кварталий доазонашка гІолла.

29. **Войковски хоржамий округ** (центр — Н. К. Крупскаяй цІерах йола культура Дворец) Надкарьерни, Окружной, Бурганни (Шолжага кхаччалца) улиций №№ 584, 586, 582, 588, 706, 708, 704, 580, 590, 592, 594, 596, 598, 600, 602, 604, 626, 628, 958, 738, 606, 608, 744 йолча кварталий, машиннаькъа отделене Боевой улицагІарча 29-негара 44, 132, 133, 183, 182, 28, 28а, 181, 181а, 181б-га кхаччалца номераш йолча цІеной, Н. К. Крупске цІерахча улицагІарча № 27 йолча чуІеча цІен, машиннаькъа отделене №№ 1, 2, 3, 4 йолча нах бахача баракий, кирпишкий заводей планах доацаш Ленинградски Батумски улицегІа хьалдаьча чуІеча цІенойи доазонашка гІолла.

30. **Конотопски хоржамий округ** (центр — № 39 йола бархІ шера школа) Алды яхача поселкерча Алмазани, Морской, Цимлянски улиций №№ 1186, 1188, 1190, 1192, 1194, 1196, 1198, 1200, 1202, 1204, 1206, 1208, 1210, 1212, 1214, 1216, 1218, 1220, 1222, 1224, 1226, 1232, 1234 йолча кварталий доазонашка гІолла.

31. **Космодемьянски хоржамий округ** (центр — № 46 йола юкъера школа) Мусоров Павела цІерахча, Ленина цІерахча, С. Лазо цІерахча, Гудермесски, Ханкальски, Окружной улиций №№ 926, 928, 1010, 968, 970, 972, 974, 1008, 1012, 1250, 1254, 1256, 1258, 1266, 1268, 698, 700, 702, 966, 982, 984, 984а, 1046, 1048, 1062, 1064, 1066, 1118, 1140, 1260, 1262, 1284, 1286, 1282, 986, 988, 1030, 1034, 1126, 1128, 1130, 1132, 1134, 1142, 1144, 1280, 1278, 1264, 1136 йолча кварталий доазонашка гІолла.

32. **Котовски хоржамий округ** (центр — юкъера школа № 23) Каякентски, 8-ча Марта, Буровой, Ульянова, П. Мусорова, Кирова, Ассиновски улиций №№ 1068, 1074, 1076, 812, 682, 680, 924, 922, 786, 874, 876, 678, 1070, 1028, 864, 866, 858, 838, 840, 842, 844, 836, 834, 832, 830, 846, 1036, 1032, 824, 820, 822, 826а, 828, 824а, 860, 826 йолча кварталий, Серго Орджоникидзе цІерахча городока, 344-негара 362-нега кхачалца номераш йолча корпусий доазонашка гІолла.

33. **Куйбышевски хоржамий округ** (центр — юкъера школа № 25) А. Матросова, Багратиона, З. Космодемьянске цІерахча, Ленина цІерахча улиций №№ 610, 612, 614, 620, 622, 624, 758, 760, 762, 764, 766, 768, 770, 772, 776, 916, 918, 920, 990, 992, 994, 1014, 1016, 1018, 1020, 1024, 1036, 1040, 1102, 1104 йолча кварталий доазонашка гІолла.

34. **Мичурински хоржамий округ** (центр — Мичурина цІерахча поселкера юкъера школа) — Мичурина цІерах йола поселок.

35. **Нахимовски хоржамий округ** (центр — юкъера школа № 57) Окружной, Саратовски, Новопромысловски, Тобольски, Нахимова улиций №№ 1050, 1052, 1054, 1056, 1058, 1060, 1108, 1138, 1110, 1112, 1114, 1116, 1306, 1072, 950, 1252, 964 йолча кварталий доазонашка гІолла.

36. **Новопромысловски хоржамий округ** (центр — Н. Островске цІерах йола клуб) «Октябрьнефта» НПУ №№ 12, 23, 22, 10, 42, 35, 58, 63, 49, 47, 20, 21, 32, 15 йолча участкай, 35-ча участка хутора, 56-ча участка 199-негара 214-нега кхаччалцеи 242-негара 246б, 250, 250а, 319, 321-нега кхаччалцеи номераш йолча корпусий, 20-ча участка чуІеча цІеной доазонашка гІолла.

37. **Октябрьски хоржамий округ** (центр — С. М. Кирова цІерах йола культура Дворец) Верхни, Кузбасски, Фигурни, Горни улиций №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 йолча кварталий, Новосадови улицагІарча чуІеча цІеной, 30-ча участка №№ 166, 166а, 167, 167а йолча, 56-ча участка 171-негара 198а-нега кхаччалца, 12-ча участка 363-гІеи 79-гІеи номераш йолча нах чуІеча корпусий, 56-ча участка 9-негара 59-нега кхаччалца номераш йолча чуІеча цІеной, Трамвайни улица доазонашка гІолла.

38. **Свердловски хоржамий округ** (центр — къораметтазача берий школа) Ленина цІерахча, З. Космодемьянске цІерахча, Лесопильни, Багратиона, Возраждене, Мусоров Павела улиций №№ 510, 512, 574, 576, 578, 572, 632, 640, 638, 642, 644, 646, 648, 650, 652, 654, 656, 658, 660, 782, 540, 542, 546, 548, 550, 552, 554, 556 544, 558, 560, 564, 566, 568, 570, 808, 696, 784, 806, 932, 752 780, 562 йолча кварталий доазонашка гІолла.

39. **Спартаковски хоржамий округ** (центр — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделени) Крупске цІерахча, Привокзальни, Чернышевски, Жилищни (Шолжага кхаччалца) улиций №№ 275, 277, 279, 281, 257, 423, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 675, 677, 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 41, 41а, йолча кварталий, Гужевой переулкагІарча №№ 46, 47, 48, 49, 49а, 20, 22 йолча чуІеча цІеной, № 2 йолча берий цІен, машиннаькъа узла общежите, № 20 йолча цІен, № 131 йолча гІишлой-монтажни поезда доазонашка гІолла.

40. **Урицки хоржамий округ** (центр — городской санитарно-эпидемически станци) Надкарьерни, Анисимовски, Кирова цІерахча, Новопромыслови, Надкарьерни 3-ча переулка №№ 902, 882, 884, 886, 888, 890, 900, 902а, 898, 880, 878, 896, 870, 862, 868, 856, 854, 892, 894, 852, 850, 848, 1028, 23, 24, 25 йолча кварталий, Надкарьерни Окружнойи улицагІа планах доацаш хьалдаьча чуІеча цІеной доазонашка гІолла.

41. **Ханпаша-Нурадилова хоржамий округ** (центр — № 4 йола библиотека (Шолжага кхаччалца Магистральни, Бурганни улиций №№ 452, 454, 456, 458, 460, 462, 464, 466, 468, 470, 472, 474, 476, 480, 482, 816, 818, 904, 906, 478, 420, 422, 424, 426, 428, 430, 432, 434, 436, 438, 440, 444, 446, 448, 450, 388, 390, 392, 394, 396, 398, 400, 402 404, 406, 408, 410, 412, 414, 416, 418, 736, 734, 872 йолча кварталий доазонашка гІолла.

г. ГРОЗНЕ, СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОН

42. **Бутенковски хоржамий округ** (центр — юкъера школа № 33) Иванова городокерча Трудовикий улицагара «Электроприбор» яхача Заводага кхаччалца долча чуІеча цІеной, № 2 йолча баьцадаьрий-шурий совхоза цІеной, Бутенко поселкерча поселка малхбоален оагІонгахьара Григоровича улицага кхаччалца долча цІеной, 3, 8, 15, 17, 27, 126, 420-ча участкай, № 9, 10 йолча городокий доазонашка гІолла.

43. **Горьковски хоржамий округ** (центр — Горьке цІерах йола клуб) Иванова городокерча Библиотечни улицагара Трудовикий улицага кхаччалца дагІача чуІеча цІеной, газ, городока, Солени балка участка, газцеха № 2 йолча цІен, 6-ча горбольница доазонашка гІолла.

44. **Малхбузехьара хоржамий округ** (центр — Пролетбата цІерах дола культура ЦІа) Подгорни, Мельникова поселка, Артемовски элеватора, №№ 36, 38, 41, 58, 159, 61, 62, 65, 66, 69, 77, 79, 83, 84, 88, 118, 119, 120, 124, 975, 976 йолча участкай доазонашка гІолла.

45. **Карпински хоржамий округ** (центр — юкъера школа № 55) 1-ча линегара 8-ча линегеи Карпински курганагеи кхаччалца дагІача чуІеча цІеной доазонашка гІолла.

46. **Катаяновски хоржамий округ** (центр — металлсбыта Нохч-ГІалгІай контора) Катаяма цІерахча поселкерча 13-ча линегара Черноземни улицагеи Союзни улицагара Библиотечни улицагеи кхаччалца дагІача чуІеча цІеной доазонашка гІолла.

47. **Кимовски хоржамий округ** (центр — КИМ-а цІерах йола клуб) Бутенко поселке Григоровича улицагара поселок Іокхоачаяллалца дагІача чуІеча цІеной, Загряжски поселка, Московски участка, Стари поселка, 2-чеи 48-чеи участкай, Маяковске городокерча №№ 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, йолча чуІеча цІеной доазонашка гІолла.

48. **Нефтемайски хоржамий округ** (центр — пионерий районни ЦІа) Кердача поселка, Грозненски поселка, Красни турбина, 3-ча горбольница, кирпишкий завода, 40-ча 129-ча 130-ча 977-ча участкай, Маяковски, Нефтемайски городокий, УП корпусий доазонашка гІолла.

49. **Пугачевски хоржамий округ** (центр — юкъера школа № 11) района малхбоаленгахьарча йистагара денз Союзни улица малхбузенгахьарча оагІонга кхаччалца дагІача чуІеча цІеной доазонашка гІолла.

50. **Ташкалински хоржамий округ** (центр — юкъера школа № 54) Катаяма цІерахча поселка 9-ча линегара 13-ча линега кхаччалца дагІача чуІеча цІеной доазонашка гІолла.

АЧХОЙ-МАРТАНА РАЙОН

51. **Ачхой-Мартановски хоржамий округ** (центр — Ачхой-Мартанера районни культура ЦІа) — Ачхой-Мартан Советски улица аьрда оагІонгара Фортанга яхача хига кхаччалца, хица урагІа юрт хьалкхоачаяллалца, Ачхой-Мартана къулба-малхбузехьарча даькъа доазонашка гІолла.

52. **Бамутски хоржамий округ** (центр — Буматара юрта Совет) — юрта Советаш: Буматара, Ореховски.

53. **Валерински хоржамий округ** (центр — ВаларгатІа, культура ЦІа). —юртий Советаш: Валарга тІара, ШаІамий-Юртара.

54. **Закий-Юртовски хоржамий округ** (центр — Закий-Юрта Совет) — юрта Советаш: Давыденски, Закий-Юрта, Самашкински станци, Самашкински юрта Совета Новый-Шарой яха поселок.

55. **Коатарой-Юртовски хоржамий округ** (центр — Коатарой-Юртара клуб) — юрта Советаш: Коатарой-Юртареи Лермонтов-Юртареи.

56. **Новосельски хоржамий округ** (центр — Ачхой-Мартан, «Новосельский» яхача совхоза контора) — Ачхой-Мартан Советски улица аьтта оагІув а тІехьа Фортанга яхача хига кхаччалца, Школьни улица аьтта оагІув а тІехьа юрт хьалкхоачаяллалца, юрта къилбаседа-малхбоален даькъа «Лермонтовский» совхоза централни усадьба, Ачхой-Мартана хил дехьарча оагІорахьара къилбаседен даькъа доазонашка гІолла.

57. **Самашкински хоржамий округ** (центр — Самашкински юрта Совет) — Самашкински юрта Совет.

ВЕДАНА РАЙОН

58. **Белгатойски хоржамий округ** (центр — Белгатой юрта Совет) — юртий Советаш: Агитбатойски, Белгатойски, Даргински, Тазен-Калински, Эрсанойски, Курчалински.

59. **Ведана хоржамий округ** (центр — Ведана юрта Совет) — юртий Советаш: Ведана, Дышне-Ведана, Харачой.

60. **Махкетински хоржамий округ** (центр — Махкетински юрта Совет) —юртий советаш: Агиштински, Киров-Юртовски, Махкетински, Сельментаузенски.

61. **Ца-Ведански хоржамий округ** (центр — Ца-Ведана юрта Совет) юртий Советаш: Гунински, Ца-Ведана, Элистанжински, Ведана юрта Совета чуйоагІа Эшелхотой яха юрт.

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОН

62. **Алхан-Калински хоржамий округ** (центр — Алхан-Калински юрта Совет) — Алхан-Калински юрта Совет.

63. **Кень-Юртовски хоржамий округ** (центр — Первомайски станица, 1-ча Мая цІерахча колхоза клуб) — юртий Советаш: Кень-Юртовски, Первомайски.

64. **Комсомольски хоржамий округ** (центр — Комсомольски юрта Совет) — юртий Советаш: Дочу-Борзойски, Комсомольски.

65. **Кулярински хоржамий округ** (центр — Кулярински юрта Совет) —юрта Советаш: Кулярински, Октябрьски.

66. **Побединени хоржамий округ** (центр — Побединени юрта Совет)— Побединени юрта Совет.

67. **Правобережненски хоржамий округ** (центр — Правобережненски юрта Совет) — юртий Советаш: Виноградовски, Ильински, Правобережненски.

68. **Старо-Атагински хоржамий округ** (центр — Йоккха АтагІе, культура ЦІа) — Старо-Атагински юрта Совет.

69. **Старо-Сунженски хоржамий округ** (центр—Старо-Сунженски юрта Совет)—юртий Советаш: Пригородненски, Старо-Сунженски.

70. **Толстов-Юртовски хоржамий округ** (центр — Толстов-Юртовски юрта Совет) — юртий Советаш: Горячеисточненски, Петропавловски, Толстой-Юртовски.

71. **Чаьчан-Аульски хоржамий округ** (центр — Чаьчан-Ойлара юрта Совет) — юрта Советаш Гикаловски, Чаьчан-Ойлара.

ГУДЕРМЕСА РАЙОН

72. **Брагунски хоржамий округ** (центр — Брагунски юрта Совет) — юртий Советаш: Брагунски, Джалкински, Исти-Суйски поселкови Совет.

73. **Гудермесски — Заводской хоржамий округ** (центр — город Гудермес, горисполком) — город Гудермес №№ 122, 124а йолча кварталий, хьалха хиппача Гудермес яха юрта територе, кирпишкий завода поселка, «Джалка» яхача совхоза 2-ча отделене, Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа ДорУрса доазонашка гІолла.

74. **Гудермесски хоржамий округ** (центр — город Гудермес, горисполком) город Гудермес 1-ча номергара 73 номерга кхаччалца йолча кварталий, Гудермесера Астрахане бодача машиннаькъа тІа дІагІа а отташ, 179 километре ягІа машиннаькъа будка а чулоацаш йолча доазонашка гІолла.

75. **Деповски хоржамий округ** (центр — город Гудермес, горисполком) — город Гудермес №№ 74, 119, 164—199, 216—224-нега кхаччалца йолча кварталий, Гудермесера Махачкала бодача машиннаькъа дІагІа а отташ, 820 километре ягІа машиннаькъа будка а чулоацаш долча доазонашка хьежжа.

76. **Железнодорожни хоржамий округ** (центр — город Гудермес, горисполком) — город Гудермес №№ 120, 121, 123—162-нега кхаччалца йолча кварталий, машиннаькъа №24 йолча домоуправлене чуІеча цІеной доазонашка гІолла.

77. **Кошкельдински хоржамий округ** (центр — Кошкельдински юрта Совет) — юртий Советаш: Белоречински, Ишхой-Юртовски, Кошкельдински.

78. **Новогрозненски хоржамий округ** (центр — Новогрозненски поселкови Совет) — Новогрозненски болхлой поселкови Комсомольски юрта Совети.

79. **Суворов-Юртовски хоржамий округ** (центр — Суворов-Юртовски юрта Совет) — юртий Советаш: Суворов-Юртовски Энгель-Юртовски.

МАЛГІАБИКА РАЙОН

80. **Ачалукски хоржамий округ** (центр — Юкъера Ачалкхе, «Минеральни хиш» яхача завода клуб) — юртий Советаш: Ачалукски Новоредантски.

81. **Малгобекски хоржамий округ** (центр — г. МалгІабик, горисполком) — гор. МалгІабик Кердача города малхбоалехьарчеи малхбузехьарчеи даькъа тІарча ерригача улицай доакъой доазонашка гІолла.

82. **Промысловски хоржамий округ** (центр — г. МалгІабик, «12 лет Октября» яха клуб) — г. МалгІабик Калинина, Лазо, Островске, Фрунзе, Радищева, Пугачева, Южни, Максим Горьке, Моздокски, Октябрьски, Верхни Нижни Кузьмичевка, Грейдерски улиций, Гикалов уч., Вознесенски юрта Совета доазонашка гІолла.

83. **Псеахски хоржамий округ** (центр — Псеахски юртара культура ЦІа) — юртий Советаш: Долакоара, СоагІапчара.

84. **Чкаловски хоржамий округ** (центр — г. МалгІабик, Чкалова цІерах йола клуб) — г. МалгІабик Западни, Фонтанни, Северни, Некрасова, Ломоносова, Менделеева, Белинске, Полевой, Зоя Космодемьянске, Нефтяной, Матросова, Шоссейни, Коста Хетагурова, Лермонтова, Железнодорожни, Чкалова, Комсомольски, Чехова, Пионерски, Физкультурни, Лесной улиций, № 4 йолча совхоза, «Грознефта» объединене болхлой Іалашон управлене, 2-ча водоподъема, А. Шерипова, Суворова, Пушкина, Нагорни, Гаражни, Кавказа оборона, Кутузова, Заводской, Урожайни, Вокзальни, Подгорни, Чапаева улиций доазонашка гІолла.

НАДТЕРЕЧНИ РАЙОН

85. **Гвардейски хоржамий округ** (центр — Гвардейски юрта Совет) — Гвардейски юрта Совет.

86. **Горагорски хоржамий округ** (центр — Горагорски поселок, мехкдаьттахой клуб) — Горагорски поселкови Совет.

87. **Знаменски хоржамий округ** (центр — Знаменски юрта Совет) — Знаменски юрта Совет.

88. **Мекен - Юртовски хоржамий округ** (центр — Мекен-Юрт, «Круглоловский» винсовхоза контора)—юртий Советаш: Верхне-Наурски, Мекен-Юртовски.

89. **Надтеречни хоржамий округ** (центр — Надтеречни юрт, культура ЦІа) — Надтеречни юрта Совет.

НАЬСАРЕН РАЙОН

90. **Гамурзиевски хоржамий округ** (центр — Аьлти-Юрт, юртара клуб) — Дошлакъий-Юрта Совет).

91. **Кантышевски хоржамий округ** (центр — ТІой-Юрт, юртара клуб) — юртий советаш: Долакха-Юртара, ТІой-Юртара.

92. **Назрановский хоржамий округ** (центр — Наьсарен-Вокзале, районни культура ЦІа) четни номераш йоацача Коммунистически улица оагІув а чулоацаш Наьсарен-Вокзален къилбаседа-малхбоален даькъа, машиннаькъагахьара хьалдода Наьсарен-Вокзален малхбоалехьарча даькъа, Буро-КІалхарча юрта Совета доазонашка гІолла.

93. **Назрановский — Заводски хоржамий округ** (центр — Наьсарен-Вокзале, «Электроинструмент» яха завод) Коммунистиучески улица четни номераш йола оагІув а чулоацаш Наьсарен-Вокзален къулба-малхбузен даькъа доазонашка гІолла.

94. **Насыр - Кортски хоржамий округ** (центр — Наьсар-Кертера юрта Совет) — Юртий Советаш: Дарьяльски, Наьсар-Кертера.

95. **Плиевски хоржамий округ** (центр — Пхьилекъонгий-Юрт, юртара клуб) — юртий Советаш: Пхьилекъонгий-Юртареи Яндаререи.

96. **Сурхахински хоржамий округ** (центр — СурхотІе, юртара клуб) юртий Советаш: Іаьлий-Юртара, СурхотІара.

97. **Экажевски хоржамий округ** (центр — Экажкъонгий-Юрт, юртара клуб) — Экажкъонгий-Юрта Совет.

НАУРСКИ РАЙОН

98. **Алпатовски хоржамий округ** (центр — пос. Алпатово, культура ЦІа) — Алпатовски юрта Совет.

99. **Ищерски хоржамий округ** (центр — Ищерски станица, культура ЦІа) — юртий Советаш: Ищерски, Николаевски.

100. **Калиновски поселкови хоржамий округ** (центр — «Калиновский» винсовхоз) — «Комсомольский» винсовхоза 2-гІа отделене а йоацаш Калиновски поселкови Совет.

101. **Калиновски юрта хоржамий округ** (центр — Калиновски станица, культура ЦІа) — Калиновски юрта Совети Калиновски поселкови Совета «Комсомольский» винсовхоза 2-гІа отделени.

102. **Мекенски хоржамий округ** (центр — Мекенски станица, юртара клуб) юртий Советаш: Мекенски, Савельевски, хутор Капустин, 107 километрера машиннаькъа будка, Наурски станични Совета 570-гІа пикет.

103. **Наурски хоржамий округ** (центр — Наурски станица, культура ЦІа) — Капустина хутор, 107-ча километрера машиннаькъа будка а 570-гІа пикет а йоацаш Наурски станични Совет.

НОЖАЙ-ЮРТА РАЙОН

104. **Беноевски хоржамий округ** (центр — Беной, юртара клуб) — юртий Советаш: Беной-Ведана, Гендергена, Шентарой.

105. **Галайтински хоржамий округ** (центр — ЗаІмий-Юрт, А. Шерипова цІерахча колхоза правлени) — юртий Советаш: Аллероевски, Галайтински, Мескетински, Шуанински юрта Совета чуйоагІа Гансолчу яха юрт.

106. **Зандакски хоржамий округ** (центр — Зандакъ, юртара клуб) — юртий Советаш: Байтаркъий, ДаьттагІара, Зандакъара.

107. **Ножай-Юртовски хоржамий округ** (центр — Ножай-Юрт, райисполком) юртий Советаш: Ножай-Юрта, Октябрьски.

108. **Сасановски хоржамий округ** (центр — Саьсане, культура ЦІа) — юртий Советаш: Гордалински, Саьсана, Шуанински.

109. **Ялхой-Мохки хоржамий округ** (центр — Ялхой-Мохк, «Заветы Ильича» яхача колхоза правлени)— юртий Советаш: Хиди-Хуторски, Ялхой-Мохкски.

СОВЕТСКИ РАЙОН

110. **Асланбек-Шериповски хоржамий округ** (центр — Хал-КІелой, бархІ шера школа) — юртий Советаш: Асланбек-Шериповски, Даевски, Кенхински, ХалкІелой.

111. **Борзоевски хоржамий округ** (центр — Борзой, Юртара клуб) — юртий Советаш: Борзой, Итум-Кхаьла, Ушкалой, Харсеной.

112. **Советски хоржамий округ** (центр — юрт Советское, районни культура ЦІа) — юртий Советаш: Маловарандински, Пamятоевски, Советски, Улус-Кертой.

СУНЖЕНСКИ РАЙОН

113. **Ассиновски хоржамий округ** (центр — Ассиновка, 20-ча партсъезда цІерахча колхоза правлени)— Ассиновски юрта Совет.

114. **Карабулакски хоржамий округ** (центр — пос. Карабулак, Кирова цІерахча колхоза клуб) — Карабулакски поселкови Совет.

115. **Коммунистически хоржамий округ** (центр — Ассиновка «Ассиновский» совхоза контора) — юртий Советаш: Эрштера, Краснооктябрьски, ЧемалгІара, «Ассиновский» совхоз.

116. **Красноармейски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски станица, районни культура ЦІа) — Орджоникидзевски станица ЦІеча Октябра улицагІара счетни номераш йола оагІув малхбузенгахьарча даькъа доазонашка гІолла.

117. **Нестеровски хоржамий округ** (центр — «Путь к коммунизму» яхача колхоза правлени) — Нестеровски Юрта Совет.

118. **Орджоникидзевски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски станица, «Победа» яхача колхоза клуб) — Орджоникидзевски станица Красни Октябра улицага кхаччалца долча малхбоалехьара даькъа (четни номераш йола оагІув) доазонашка гІолла.

119. **Первомайски хоржамий округ** (центр — Первомайское яха юрт, культура ЦІа) — юртий Советаш: ДаьттагІара, Мужичара, Первомайски.

120. **Серноводски хоржамий округ** (центр — Серноводски юрта Совет) — Серноводски юрта Совет.

121. **Троицки хоржамий округ** (центр — ст. Троицки, 19 партсъезда цІерахча колхоза клуб) — Троицки юрта Совет.

УРУС-МАРТАНА РАЙОН

122. **Алхазуровски хоржамий округ** (центр — Алхазуровски хоржамий округ) — Алхазуровски юрта Совет.

123. **Алхан-Юртовский хоржамий округ** (центр — Іаьлаха-Юрта Совет) — Іаьлаха-юрта Совет.

124. **Гехински хоржамий округ** (центр — ГехтІа, культура ЦІа) — ГехтІара юрта Совет.

125. **Гойтински хоржамий округ** (центр — ГІойтІара юрта Совет) — ГІойтІара юрта Совет.

126. **Горски хоржамий округ** (центр — Урус-Мартан, районни культура ЦІа) — Урус-Мартан ухх доазонашка: Больничн улицагара йолалеш 1-ча Советски улицага кхачалца — Фрунзе улица аьттехьара оагІув, Советски улица аьттехьара оагІув доккхача тІаьга кхачалца, Магомедмерзоева улица аьттехьара оагІув Малхбузенгахьарча юрта йисте кхачалца, «Горец» яхача совхоза централни усадьба а чулоацаш Урус-Мартана къилбаседенгахьара дакъа.

127. **Грушевски хоржамий округ** (центр — Грушевски юрта Совет) — юртий Советаш: Грушевски, Рошни Чухски.

128. **Мичурински хоржамий округ** (центр — Урус-Мартан, кинотеатр) — Урус-Мартан ухх доазонашка: Фрунзе улица аьрда оагІув Больничн улицагара 1-ча Советски улицага кхачалца, 1-ча Советски улица аьрдехьара оагІув доккхача тІаьга кхачалца, 1-ча Советски улица доккхача тІаьгара юрта йисте кхачалца, Мичурина цІерахча совхозе райбольницан поселок юкъе а йолаш Урус-Мартана къилбамалхбузехьара дакъа.

129. **Урус-Мартановски хоржамий округ** (центр — Урус-Мартан, ЦІеча Эскара цІерах йола клуб (Урус-Мартан ухх доазонашка гІолла: къулбехьенгахьара юрта йист, 2-ча Советски улица аьрда оагІув Мартан тІа гІолла тиллача тІаьга кхачалца, Магомедмерзоева улица аьрда оагІув малхбузехьара юрта йисте кхачалца, Урус-Мартана къулба-малхбузехьара дакъа.

130. **Шалажински хоржамий округ** (центр — Шалажи, юртара клуб) — Шалажера юрта Совет.

ШАЬЛА РАЙОН

131. **Автурински хоржамий округ** (центр — Автурински юрта Совет).

132. **Аллероевски хоржамий округ** (центр—Аллероевски юрта Совет) — юртий Советаш: Аллероевски, Центароевски.

133. **Аргунски хоржамий округ** (центр — Аргунски поселкови Совет) — поселка къулбаседехьара дакъа четни номераш йолча оагІонгара шоссейни улицагІа гІоллара малхбузехьара накъаш вІашагІкъастача кхачалца а накъаш вІашагІкъастачара Гудермесски улицагІа гІолла «Шалинский» совхоза Централни усадьба кхачалца четни номераш йолча оагІонгара а ИТК № 3 чуІеча цІеношца а дІахкхача Аргун яха ерригга болхлой поселок.

134. **Бачи-Юртовски хоржамий округ** (центр — Бачий-Юрта Совет) — Бачий-Юрта Совет.

135. **Герменчукски хоржамий округ** (центр — Герменчук, юкъера школа) — Герменчукски юрта Совет а Грозненски улицан Басс яхача хинеи юкъера тІаьгеи «Джалка» яхача совхоза централни усадьбаген кхачалца а Шаьла юрта Шаьла къулбаседенгахьара дакъа територи а.

136. **Курчалоевски хоржамий округ** (центр — Курчалойра юрта Совет) — Курчалойра юрта Совет.

137. **Майртупски хоржамий округ** (центр — Майртупара юрта Совет) — юртий Советаш: Майртупара, Новоаманевски.

138. **Мескер-Юртовски хоржамий округ** (центр — Мескер-Юрта Совет) — Мескер-Юрта Совет, «Шалинский» совхоза централни усадьбеи ИТК № 3 чуІе цІеноиш юкъе а йолаш Аргуна поселка Шоссейни улицагІа гІоллара къулбехьен дакъа четни цифраш йола оагІув Малхбузенгахьара ши никъ вІашагІкъастача кхачалца а четни номераш йола оагІув Гудермесски улицагІа гІолла а ши никъ вІашагІкъастачара «Шалинский» совхоза централни усадьба кхачалца а.

139. **Новоатагински хоржамий округ** (центр — Новоатагински юрта Совет) — Новоатагински юрта Совети Дубай-Юрта Совета чуйоагІа Чир-Юрт.

140. **Октябрьски хоржамий округ** (центр — Октябрьски юрта Совет) — юртий Советаш: Белгатой, Октябрьски.

141. **Сержень-Юртовски хоржамий округ** (центр — Сержень-Юрта Совет) — Сержень-Юрта Совети Дуба-Юрта.

142. **Шалински левобережни хоржамий округ** (центр — Шаьла, районни культура ЦІа) Шаьла юрта Совета Басс яхача хин аьрда оагІорахьара територе цхьан даькъа доазонашка гІолла.

143. **Шалински правобережни хоржамий округ** (центр — Шаьла, райисполком) Басс яхача хин аьтта оагІорахьара Шаьла юрта Совета територе цхьан даькъа доазонашка гІолла.

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОН

144. **Гребенской хоржамий округ** (центр — Гребенской станични Совет) — юртий Советаш: Гребенской, Курдюковски, Старогладковски.

145. **Дубовски хоржамий округ** (центр — Дубовски станични Совет) — юртий Советаш: Бороздиновски, Дубовски, Сари-Суйски.

146. **Каргалински хоржамий округ** (центр — Каргалински культура ЦІа) — Каргалински юрта Совет.

147. **Новощедрински хоржамий округ** (центр — Новощедрински станични Совет) — юртий Советаш: Кобински, Новощедрински, Шелкозаводской.

148. **Червленски хоржамий округ** (центр — Червленски станични Совет) — Червленски станични Совет.

149. **Шелковски хоржамий округ** (центр — ст. Шелковская, райисполком) — юртий Советаш: Степновски, Шелковски.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **И. АЛМАЗОВ.**

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. СЫЩИКОВ.**

гор. Грозный, 1967 шера 14 январь.

Планал тІех йолча продукцесьнгала — итташ эзараш тоннаш кхуьйхит хІара шера мехка химически предприятийн Львовнйн хьалха латтача предприятийех цаІ йолча Раздольски лоамхимически комбината коллективо.

Предприятие шерагара шерагара шер ю цІй производстви майдан. Кастта укхаза эксплуатаце дІалургйолаш ю экспериментальни сьнгалаш лоладу цех.

Сурта тІа: Раздольски лоамхимически комбинат.

ТАСС фотохроника.

ЮХХЬАНЦАРЧА ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕЙ ДЕНАЛ ЛАКХДЕ

КПСС XXIII-ча съездо белгалдаьккхал парте члена сий а шоай организацеи бIарча хьанийцача ерригача партеи гIулакхашка хьалхара коммунистий бехктокхам а лакхбанза барг ца хилар. Уж декхараш кхоачашдеча къаьстта моттиг лаца езаш я юххьанцара партийни организацеш.

Цудухьа - юххьанцарча партийни организацей болх тоабара хьакъехьара парте указанеш я КПСС Наьсарен райкома ший берригача организационно - партийни балха ларде лувцараш. Керттера уйла тIайохийташ да юххьанцарча партогранизацей гIулакхаш, партийни собранешкен отчетно-хоржамий партийни собранешкен хьагучадаьха партийни собранеш яра, тIанийца партийни решенеш кхоачаш мишта ю хьожаш лоаттабу тIахьожам вIаштIехьбаккхара, хIара коммуниста бехктокхам лакхбара даькъе нийслуш дола кхоачамбоацараш дIадахара дешаш.

Сагота, чулоацам эсала болаш, наьха уйлаши дагалаттараши теркал ца деш, хоадамболлаш дола гIулакхаш чакхдахара новкъостал ца деш йола собранеш кIезига хилац. Собранеш яр, решенеш тIанийяр форманна леладеш гIулакх дола моттигаш нийслу. Яьсса, хаьдда йоацаш хул цхьайолча собранешка тайеш йола решенеш, уж кхоачашйой хьажац цкъаза кхоачаш ца еш юс.

Масала, заводе гойтара агитаци кердаяккха аьна шозза решени тIайица яр «Красный Октябрь» яхача кирпишкий завода партийни собране, цхьабакъда, из решени кхоачаш ца еш дукха ха яьккхар.

Уж тайпа моттигаш корайоагIар «Экажевский» совхоза, АТХ, бытовой гIулакхаш деча комбината партийни организацешка.

Цхьаккха энтузиазм, творчество йоацаш, формально леладора дуккхача парторганизацешка дувца оттадаь лоархIамера дешаш.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро соцам тIа белгалдаьха гIалаташи замечанеши теркал а яь, коммунисташта хьалхашка а уттадеш уж дешаш дувцийтар, болх тоабара тIаерзаь йола хаьдда мероприятеш оттайир КПСС райкома орготдело.

Орготдела берригача инструкторашка партсобранеш ергйола ханаш тIайола квартальни графикаш, бетта лаьрхIа оттаяь парторганизацей балха шерра планаш, яьча собранеи протоколаш да. Парторганизацей гIулакхашка хьежжа бетта оттаяь ший балха план я хIара инструкторага. Инструктора хов малагIа парторганизаце собрани маца хургья, методически новкъостал ду цо из кийчъеча, дикка дакъа лоац из чакхйоаккхача.

Орготдело кийчъяь методически материал кхухьийт юххьанцарча парторганизацей секретараштa. ХIара партсобране дувца оттадаь дешаш дувца доладалалехьа парторганизаце секретара хоам бу, хьалха дIаяхача собране яь хинна решенеш кхоачашъяьйий а мишта кхоачашъю а, дувцаш гучадоах решени кхоачаш ца яра бахьанаш, отчет лу шоашта тIадилла партийни гIулакх кхоачац ца даьча коммунисташа, и. кх. дI.

Партсобране дувца оттадаьча дешашта юкъе эггара хьалха латташ хул «Коммуниста уставной декхараш кхоачашдарах» дола дош, нагахьа санна парте дIачуэцара дош оттадеш деце.

Белгалдаккханза даргдац, КПСС Уставо дIадехараш кхоачашделга предприяте, учреждене е совхоза вахарах дIахаьда гIулакх ца хилар. Уставо дIадехараш кхоачашдара даькъе коммунисташа отчет тел участкашкара, бригадашкара, цехашкара, учрежденешкара гIулакхаш мишта лел дувцаш, уж бехктохаме ба партийни балха ерригача авеньяшта хьалхара.

ХIара партийни организаце да коммунисташ партийни собранешка ахара учет лелаеш дола журнал. Цу тIа хул собранешка къамаьлаш даьча а ца даьча а коммунистех йола сведенеш. Собранешка коммунисташа дакъа мишта лаьцад дувцаш йола сводка тел хIара квартале райкомага парторганизацей секретараша. Масесхк квартала даннеш вIаши нийсъяьчул тIехьагIа гуш хул парторганизаце вахаре коммунисташа дакъа мишта лаьцад. Цу ханна, бакъдар аьлча, теркалду даь къамалаши тийнна предложенеши дика-во мишта хиннай.

Парторганизаце вахаре къаьстта моттиг дIалоац хIара коммунист партийни гIулакх тIадожадаь хиларо, из белгалду тIадехкача партийни гIулакхий учет лелаеча журнала тIа, шоашта тIадехка гIулакхаш кхоачашдарах отчеташ тел коммунисташа. ТIадилла гIулакх кхоачашданза йиса цхьаккха моттиг тувлаялийтац е парторганизаце секретара а, е коммунисташа а. ЧIоагIа уйла тIайохийт парторганизаце вахаре хулача событешта анализ яра, цар лоархIам нийса бара, партийни болх Iилман наькъаца лелабара дешашта.

Партийни балха керда формаш дахим лохаш, цун стили методаши эргайоахаш тоаеш ба КПСС райкома болхлой, карагIдаьнначох кхоачамбий Iац.

Къаьстта бокха болх бир отчетно - хоржамий партийни собранеш хулча хана, хIана аьлча уж собранеш чакхъяларга хьежжа хургба юххьанцарча парторганизацей дIахорча балха чулоацам а боарам а.

Итогаш хIанз еш я, баьча балхах беркат даьна хилар хIанзе а гуш да.

Масала, дIадахача шоллагIча ах шера болхлой ца тоъар бахьан долаш, производственни план юкъахийсар кхерам болаш яр. Шоашта тIалаттар боккха бехктокхам а лоархIаш, партийни организации берригa коммунисташи чIоагIа оарцагIбаьлар иштта эттача гIулакха, данза дарг мел доацар дир. Коммунисташ, заводоуправлене болхлой цехашка бахар. Коммунист С. М. Цуров декхарийла вир бакъахьагIа хургболча тайпара болхлой дIаоттабе Иа бахьан долаш 100 процент кхоачашйир етта кирпишк арахецара план, цIен тIа юлла кирпишк арахецара план — 102 процент. ТIехьагIа, из теркал а деш, бокъонца хьожаш леладир завода партийни организаце кадраш хьахархареи балхаш тIа дIанийсъяреи дешаш, кердаьккха тоайир гойтара агитаци, чулоацам дикагIа болаш арадувла даьлар пенгазеташ, и. кх. дI.

Районе дикка лакхденнад коммунистий хьинар, сакъердамегIа, корта болаш хул собранеш, лакхлуш йоагIа юххьанцарча партийни организацей авторитет, лакхлуш латт цар лоархIам, партийни собранешка айххьаза критикеи самокритикеи ю, коммунисташкара дизза хьадех царга дIаеннача балха участкашкарча гIулакхашта хьалхара жоп.

М.-С. БЕКОВ,
КПСС Наьсарен райкома орготдела заведующи.

Ер сурт даьккхад Кареле эггара боккхагIча Шуйско-Видански хьунпромбоахама хьун делянке.

Цу боахама коллектив советски Iаьдала 50 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье керте латт. Хьалха латтача хьунпромбоахама доккха совгIат — Къахьегама Цlеча Байракха орден еннай. Укхаза болаш ба шоай орденаш лелаераш а —хьунхой бригадира Виктор Яковлевич Котова Ленина орден еннай. Из керте латтача комплексни бригада ханал бутт хьалха кхоачашъяьй шера йола задани.

Кареле дикагIйола хьунбиржа — из я Шуйско - Видански хьунпромбоахама биржа. ХIара шера укхазара Европа дуккхача мехкашка дIадухийт толашагIча хьун 150 эзар кубометр.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): хьу хьекха Казимир Иванович Ракст, бригадир В. Я. Котов, тракторист Тойво Иванович Кюльмясу.

С. Майстерманеи. Н. Редькинеи сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪА КОМИССАР

СОВЕТСКИ IАЬДАЛА 50 ШУ ДИЗАРГА

СИИЛАХЬ - ЙОККХАЧА Октябрьски революце шерашка къаьга сеадкъа санна лийпача Шерипов Асланбека вахаро ший сийрда гIулакхаш юхедитар наьха дегашка.

БархI шу хьалха духхьашха бIаргадайра сона кхелетача хана Асланбека яздаь письмош. IажагIъеннача оагIонаш тIа дисад къонача Шерипова даьгеи наьнагеи, доттагIашка яздаь письмош. Уж алхха письмош хинна Iац, мичара! Из яр ший заман дика мел дола хIама чулаьцача коачача кIанта вахара чIегилг, из яр, долла хIама довзара тIаккхувча денал долча, майра дега оаз, из дар халкъи Даьхеи дукхаезарех дола поэтически мукIарло. Барайтта шу даьннача Асланбека цу письмош тIа доккхал ду австрийцашца лаьттача тIем тIа эрсий салташа доахача толамех, нохчий ахархой дага фуд ха гIерт из, лаьттан даьй цу тIа болх беш боахкараш хIана бац, яхаш хетт цо. ТIем тIа ца водаш да хIана хьевеннав, яхаш хетт.

Уж письмош сона бIарга массаза дов ший тайпара тохалу са дог. Уж айса хьабедехкача сона хет сай бе доаллар дийна волаш сайна цIаккха бIарга ца вайначеи эггара хьалха 1-ча Мая цIей сийна Нохчийчен Революционни комитето 1923 шера бIаьстан юхье арахийцача листока тIа йоахаш эггара хьалха сона цIи хезачеи Асланбека дийна дог долаш санна.

Каьхат лист я вIамигача сага сигала бесса сийна сурт тIа а доаллаш; денал долеи дикеи юхь, тIа ювхаш кIадах яь эскархочун кочи бIаргцIацкъамашта IотIа а отташ нийсъяь тилла элтара кийи. ХIаьта кIалгIолла яздаь да Терски областа халкъий съезде цо даьча къамаьлацара дешаш;

«Оаха хойтаргда шоана паргIато бахьан мишта дов деза! Тхо гIоазота мурдаш хургдац шоана, революце мурдаш тхо долга ховргда».

Иштта цхьоалагIча мас араяьннача цу цхьалхача листа оагIон тIара гIа баьккха са ноахала юкъевера из — дийнеи тIахъаьннеи, чухь са доапаш майра а кIоаргга сагал долаш а волаш.

Даьхенна унзаре хиннача деношка, цахаддаши хьинареи беча балха тIа масса оагIорахьара ше дIавовзийтар къонача Асланбека — революце деналерча трибуна, майрача командиреи Терски республика къамий гIулакхашта волча хьаькъалерча халкъа комиссареи.

...Ведана чIожа хьалчуводлача, Хулхулау яхача сатем боацача хина юхxе улл Нохч-ГIалгIайчен эггара хозагIа йолча юртех цаI — Серженюрт. Цу юрта хьунгахьарча оагIорахьа, вордай наькъа аьттехьа, дукъа кIал дагIар паччахьа эскара подпоручик Шерипов Шахьболата Жамалдин чуваьха доккха доаца цIеношка. Цу цIеношка 1897 шера ШериповгIарна кIаьнк вича, Асланбек аьнна цIи тиллар цунах. ДуххьашхаракIаьнк ваь дукха ха ялалехьа ШериповгIар Грозне Iо а баьхка Московски улицагIа № 44 йолча цIеношка баха хайшар. Сагота йоацаш яьккхар Асланбека цхьайтта шу даллаца йола бера ха.

Цхьабакъда, цул тIехьагIа долла хIама хувцаделар... 1909 шера, Асланбека шийтта шу даьннача хана, ший дукхавезача воIах паччахьа эпсар хургва аьнна хеташ, дас Полтавски кадетски корпусе деша вахийтар из. Цхьабакъда, деша ваха цхьа шу даьлча вовзаргвоацаш воалаш хувцавелар Асланбек; хьалхагIа аьрдагIо гIаре хиннача цун цIаьхха сатийра, наггахьа мара новкъоасташта юкъе хилацар, мамогта дукхагIа книжкаш дешар из гIойленагIа а хеташ. Гучох, дуIал хьалха доагIа керда фо кадетски корпуса чIоагIача пенех а чакх доалаш хиннад. Е цу фоно еча влиянех хиннадале а, е цигара военни муштра ца езаяларах хиннадале а, цхьабакъда, 1914 шера даьгара мукъабаьккхар Асланбека Грозненски реальни училище пхелагIча классе деша ше Iовоалавайтаргволаш.

Дукхача хана денз Тирка йистерча революционни событей центр а хинна дIаэттача город Грозне ца хаза йиш яцар беттаду мехка пха, йиш яцар общества саготдеш йола йоккхий событеш ца йовза.

Геттара дика дешаш хиннад Асланбека. Кадетски корпусе деша вагIача хана а тIехьа литературахи историехи Iалаьмате дика кхеташ хиларах белгалваьнна вар из. Реальни училище а иштта берригаш цецбаьхаб цо ший знанеш кIоарга хиларца, общественно - политически вахара дешаш чIоагIа хьашт долаш ше хиларца.

Хьинари кхетами болаш волча Асланбека, ший ханарча дукхачарначул шаьрагIа гуш хиннад гаргакхоачаш латта дуIа. ТIаккха, цу хана денз дитар цо кагийча наьха сакъердамаш, йицъялийтар кхыметтел реальни училище, йистеьккхача Харьковски университете деша вахарах йола уйла а. Политически къовсама сов чIоагIа уйла тIаерзар бахьан долаш, кхыметтел училище йистеяккхарах дола аттестат хьаэца а вицвелар Асланбек.

1917 шу чакхдоалача хана денз йиззача бокъонах вола нохчий ахархой викал а хинна дIаэттар из. Цаккха а корта техабац цо низ бераштa дега хьарамле яьац, массаза а тешаме хиннав из ший идейни принципаштеи революционни декхараи.

Е тувлаве а, е корзагIваккха а, е кхераве а йиш йоацача къонача Асланбека оамал цу сахьате теркалйир Советски Iаьдала моастагIаша. Дувцаш да, массаза а санна айххьаза ГIойтIарча Совета заседане цкъа Шерипов къамаьл деча хана, моастагIаша дукхха еш Iоттараши детташ цIогIарчи доллашехьа а, шайхех цхьанне аьннад яхаш; «А, из тувлавулургволаш вац, хIана аьлча из ше дувцачох тешаш ва».

Асланбека низ балла а боаллар ше къовсам лоаттабеш хиннача гIулакхах из кIоаргга тешаш хинна хиларах. «Тхо теш халкъ самодаргхиларах, из хIанзле а сомадоалаш латташ хиларах, цо Iаьдал ший бе а делла, ший вахар ше хьакхолларгхиларах, — йоахар цо. — Котало тхогахьа хургья, хIана аьлча тхо бакъ гIулакх котдаргхиларах, нохчий халкъа кхетамах тешаш а паргIато езаш а да».

Бокъонца волча революционера санна къамаьл дора Асланбека, нохчий ахархоша лаьтта бахьан лоаттабу къовсам хьал а лоацаш. Алхха ше цаI йара боаца, лоамарошта къаман лоIам бала а лаьттанца уж Iалашбе а могаргдолаш бола низ лийрхIаб по Советски Iаьдалах. Цудухьа да, Нохчий Шеча Эскара керте эттачул тIехьагIа Къилбаседа Кавказе Советски Iаьдал оттадар духьа лоаттабеча хьинарерча къовсама цо ахархой гIоввттабар.

Революционни Нохчийчен викал а волаш 1918 шера февраль бетта Пятигорске вахар Шерипов Тирка йистерча Халкъий шоллагIча съезде. Цу съезде ше къамаьл деш Асланбека дIакхайкадаьд; «Къаман Совете оаха дийцад Халкъа Комиссарий Совета Iаьдалах дола дош, хIаьта из, шеко йоацаш, нохчий халкъо къоабалдаь тIаэцаргхилар тIа уйла а сецай тха». Цу съездо хьакхайкадир Тирка тIа Советски Iаьдал оттар соцам бир, Российски республика Центральни Iаьдал лоархIалда Халкъа Комиссарий Советах, аьнна, моаршал хоатташ телеграмма яхьийтар Ленинга.

Цига кхийтар Асланбеках цун идейни сакхетам вIаштIехьбалара чIоагIа влияни яь вола С. М. Киров.

Цу съездо хержар Асланбек Терски халкъа Совета членалла а Терски республика къамий гIулакхий комиссаралла а. Юха цIавеначул тIехьагIа чIоагIа болх бу цо НохчийчахьаСоветски Iаьдал оттадара а ЧермоевгIари КаплановгIари контрреволюционни планаш хьагучаяхара а. ТIагIертта а цахаддаш а чIоагIйора цо грозненски пролетариацара нохчий ахархой цхьоагIо. «Тха безам ба тхоай кхел шун кхелаца айхха ювза, — цудухьа оаха тIахьех шо укх бирсача сахьата тхоах хьакхетара», —яхаш кхайкар Шерипов болхлойи тIемеи депутатий Грозненски центральни Совета заседане ше къамаьл деш. Из дар бичераховски контрреволюце Iаьржа морхаш грозненски пролетариата тIагуллуш лаьттача деношка.

Тирка йисте Советски Iаьдал чIоагIдар духьа лоаттабеча къовсаме пролетарски Грозный къаьстта боккхача лоархIаме хилар белгал а доаккхаш, «Грозненски районах» аьнна корта а болаш статья язйир Асланбека «Народная власть» яхача газета тIа.

1918 шера 16 июле гулъяьча Нохчийчен дукххача юртий викалаша дакъа а лоацаш йолча совещане Шерипова предложенех тIаийцар резолюци; «Областерча контрреволюце корта хьалъайбаьчеи революцена карагI мел даьннараштa кхерам тIатессачеи деношка революци кIалхаръяккхара къахьегача халкъашта юкъе дIа-хьа дувцар кхетадеши тешам болаши хила деза, деррига революционни низаш вIашагIтоханза даргдац контрреволюце еш мел йола духьаленаш кагъяра.

...Тхо — революцена тIехьа, къахьегамхой вIашагIтохара тIехьа, Советски Iаьдал хьаллацара тIехьа да. Оаха чIоагIа а хоадамболлаш а дIакхайкаду, оахош контрреволюцеца, мичча хьара из йоагIе а, къовсам лоаттабергхилар».

Асланбека ГIойтIарча Совете а лерагIа къовсам лоаттабир антидемократически, реакционни низашта духьала, халкъа бокъонаш Iохьокхаеш йолча ерригача предложенешта духьала. ТоIалаь доахкача дерригача халкъий бокъонаш цхьатарра хиларeи вошалеи идеяш яр цу деношка Шерипова даьча къамаьлий керттера тема. «Шайхийи моллайи къизача тоабо фуннагIа дувце а, гIеттача халкъо лораде деза халкъа Iаьдал, вайна лаьттеи лоIами луш дола Iаьдал», — аьлар цо Нохчийчен ахархошка ше кхайкаш.

ДIаьлар шоаех бIубеннача шайхашеи моллашеи гIаращеи еппоращеи къонача Шерипова дешаш дIа ца хозийташ хинна ха. Шийга ладувгIаргдолча кхоачабир цо уж. ХIаьта цунга лерг дилла ла а дувгIар. Совете дикка моттиг дIалоацаш хиннача, «безабаь бакхийтарий» дагара яькха, эгоистически мотиваш, тох-тохар меттахьа а тохаш хьагуча а йоахаш халкъага ше кхайкаш Асланбека дIахьийра;

«Нохчий! Тха аьлий хинна а бац, ба а бац яхаш доккхал деш да шо.

Бакъдац из. Шайхаши моллаши ээарза вогIа ба аьлел. Оаш хьегача къих бахаций уж?.. Шайхаша яь кхел харцахьа я ала, цар деча халахетараштеи низаштеи духьале а бокъо йий шун?».

Политически къовсамий классовы чулоацам иштта хьагучабоахар Асланбека Октябра деношка. Из яр мусульмански духовенства идейни концепцешта еш хинна кIоарга критика. Машар боацача революционера принципиальностаца хьагучадоахар цо шайхийи моллайи шин тайпара дог, цар бIеха уйлаш; «гIуурашца» къовсам лоаттабу яхаш бахьан а доахаш, халкъа кулгаш хьовззадаь тIехьашка дахеи из юха а лоал оттадеи гIертар.

Ма доккха къонахчал, чIоагIа оамал хила езар, ше бакъ хиларах ма чIоагIа бIубенна хила везар ГIойтIарча Совета юкъа тоъал боккха низ болаш хиннача массадолча хIаманна низ кхоачаш хиннача шайхийи моллайи оагIонгахьара гуччахьа моастагIал долча хьалашка цахаддаш, дентара ди массаза доал къамаьл дара. Къахьегача халкъа гIулакха боарам боацаш чIоагIа мутIахьа хиларца цо эггара хьалха дохадир дIаихача вай дайша «безабаь бахкийтача дай» сий де яхаш бIаьшеренашка кхайкадаь васкеташ.

1918 шера къаьстта халача хьала тIа эттар Тирка йистера политически гIулакхаш. Бичераховс санна болча кIайча казакий инаралашеи полковникашеи, шоай деррига контрреволюционни низаш вIашагIа а теха, кхерам тIатувсар Тирка йистерча лоархIамегIарча политически центраштa; Грозненеи Владикавказеи. Терски республика Советски Россехи Шеча Эскара керттерча низехи дIа а доадаь, Октябра карагIдаьнараш цIий товтола бухе дахийтара кхерам бар.

Парте Центральни Комитето цу халача деношка укхаза вайтар Россе Къулбехьен Чрезвычайни комиссар Серго Орджоникидзе. 1918 шера 13-ча июле Владикавказе хьачар из, хIаьта 23 июле IуйIрийна укхаза хьайийлар хьалхашка, латташ контрреволюционни мятеж тоIаергйола а Советски Iаьдал чIоагIдергдола а низаш вIашагIтохара декхар а долаш йола Тирка йистерча халкъий 4-гIа съезд.

Съезде хиннача кIайча казакий инаралаша ультиматума хьисапе дIадийхар цIеэскархой доакъон фронтеяхе тIара юкъадоахилгеи царгара герз Iоэцилгеи, йоккхийча топий чIегеи дIалулгеи халкъа комиссараш Бутырин, Пашковский, Фигатнер балха тIара дIабоахилгеи. Цу цхьан хана цар дIадийхар Советашта юкъе коммунисташ ма хулийтилга. Цу тайпарча хьалаша кхерабаь Совнаркома цхьабола членаш (Пашковский кхыбараши) отставке баха кийчбелар. Меньшевикашеи эсерашеи съездага дIадийхар бичераховцашта каллар. Съезде къамаьлаш даьча Серго Орджоникидзе а вокха большевикаша а дIакхайкадир, бичераховцашеи цар эсеро-меньшевистски идеологашеи Совнаркома къаьст — къаьстача вигалашта духьал а доацаш, ерригача Советски Iаьдала политикана духьал дерзадаь хилар.

Бичераховцаша яхар деш тIехьашка бувлара хоадам боллаш духьале а еш съездерча нохч-гIалгIай фракцецIерах къамаьл дир Шерипов Асланбека; «Аз лерхI Совнаркомо ший болх кхы а нонагIа тIагIерттаи хьипарегIеи дIахо а бе безаш... цар отставка тIаэпац, вай».

Из къовсам сомбенна хинна съезда заседани, хIаьта а, юкъахьиккхар цIаьхха болабеннача тIемо мятежникаш Владикавказах летар, хIаьта цул тIехьагIа доккхийча низашца Тийрка революционни кхуврча — Грознена тIа а болабелар. Щий Iемаду, дIаьхденна тIемаш де дийзар грозненски пролетариата кIайказакашта духьал. Уж тIемаш БIаь дийнахьара тIемаш яха цIи а йолаш историе чу дахад.

Цу халача деношка Асланбека дIахьекхар ше лерхIашдараш бакъ хиларах тешаши ший низ ца кхобеш тIехьара доаккхача сига кхачалца дола долла а хIама ший халкъа революцена дIадала кийча волаши революционер ше хилар. Цо чуийнна сиха нохчий къеча нахах герзашца кийтьаь отрядаш вIашагIтох грозненски пролетариата новкъостала.

Август беттехьа а кIайказакашкарча тIемашка къаьст - къаьста ша-шоаш хиннача отрядех вIашагIделладар 300 саг хинна ца Iеш нах юкъе бола Нохчий Шеча Эскар. Цу эскара командовани еш Шерипов Асланбек хиннав. 29 августе ше В. И. Ленинга яхийтача телеграмма тIа Серго Орджоникидзе дIахойтар; «Грозненa юхxе тIемаш деш латт. Городе чудигад вай бIушна цхьана тIемаш деш болча нохчех дола Шеча Эскар... Петропавловски станицана нохчий доакъона го баьб».

Бичераховцинацa къиза къовсам лаьттача деношка Асланбека кепайоазон тIа а собранешка а къахетам боацаш гучабоахар АтагIарча къаман Совета контрреволюционни чулоацам. Цу Совета кулгалхой кIайказакий контрреволюцеца къайлагIа барт бар. Цо критика йора ГIойтIарча Совета а—на контрреволюцеца ходам боллаш къовсам ца лоаттабеш а деррига де доагIа гIулакхаш ца дарах, цо нохчий халкъа лоIам болашдар ца делаларах.

ГIойтIарча Совета керте латтача кулакаша - моллаша леладу контрреволюционни киловзалаш гуча а доахаш, Шерипова Советски Iаьдал бахьанерча къовсама оарцагIдоахар Нохчийчен деррига революционни низаш, эггара хьалха кагирхой а боахаш. «ХIанз ха кхьачай, — яздора цо, — Нохчийчерча революце сцена тIа керда, бокхьала а революционни бола низ балара — уж ба нохчий кагирхой».

Грозненски пролетариато, Нохчийчен дукхахча ахархошца цхьоагIо а йолаш, бичераховски контрреволюци эшайир. Цхьабакъда, Тийрка халкъашта керда кхерам тIаэттар. Лоаман контрреволюцена керте лаьттача Чермоева ший авантюристски ординица Петровски район дIалаьцар, хIаьта англо - турецки интервенташа барта а ваха, Тирка тIарча Советски Iаьдала кхерам увттабе а ваьлар из.

Цу тайпара хьал а латташ, 1918 шера ноябрь бовш Владикавказе гулъелар Тийрка халкъий пхелагIа съезд. Ше съезд хьеллаш Серго Орджоникидзе делегаташна дIахайтар Тийрка халкъашта керда кхерам тIаэтталга. Цо белгалдаьккхар, нагахьа санна нохчий халкъа ца лойя Чермоев лоаманхой лаьтта хьатIа воалаургвоацилга. Цо Тийрка халкъаш тIахьийхар шоаш Бичерахова духьал лийттача тайпара хоадам боллаш Чермоевах Советски Iаьдал лорадара.

Серго Орджоникидзена тIехьа къамаьл дир Нохчий Шеча Эскара командующе Шерипов Асланбека. Цо дIакхайкадир цхьаккха а тайпарча империалисташца переговораш е нохчий халкъо цхьаккхе а саг вилкалваь ца хилар а цунна хIанзара къахьегама Iаьдал мара, кхы цхьаккхе а Iаьдал дезаш ца хилар а. «Нохчий шайхи спекулянти а английски пачхаь а унзаравакххар, — йоахар цо, — цхьа хIама да — Советски Iаьдал дIадаржа кхерилга.

...Нохчий Шеча Эскаро, кхераш а доацаш, дех ше хьаштдолча фронте дохийтилга, хIаьта цо хьаштдолча хана контрреволюцеца къовсам а лоаттабергба... Шайхаши моллаши къорIахи шарIатахи тешачул чIоагIагIа теш вай воаш котдаргхиларах (тIоараш детт). Яхийла Советски республика! ХIалак а хинна дIайла Чермоева авантюра! (ТIоараш тох)».

Терски республика тIема комиссара Я. Бутырина предложенех съездо соцам бир Шерипова цу къамаьла дерригача къамий меттайла перевод е, из къаьстта брошюра а даь арахеца, Нохчийче дIадоаржаде. ХIаьта Серго Орджоникидзе цу сахьате Москве Ленинга зIи техар, «шоай берригa дийна низ Советски Iаьдала дIа а бенна, нохчаша чIоагIа сопахьаьб е Бичерахов а, е Чермоев а, е туркий а чакх ца балийта», аьнна.

Массава раьза а волаш тIаийцача цу решенех авантюристашта унзара кхерам хилар, уж шоай бIеха плалаш йитанза ца боалача а оттабир. «Лоаман правительства». президент Чермоев отставке вахниза валанзар, хIаьта туркий новкъосталца низагIа гулбаь вIашагIтеха цун бIу, беха а беха, бедда шо-шоай цIа а бахар.

Чермоев сцена тIара дIаваьнна а валалехьа, Донеи Кубанеи низ беннача Iалаьмате доккхача Деникина эскаро къулбехьа шерра наступлени йолайир, Тийрка тIара Советски Iаьдал дIадаккха а лаьрхIа. XI Эскар тIехьашкадаьнна Астрахане дIадахадар, грозненски пролетариат вIаь дийнахьарча тIемаша низ лаьгIбаь яр. Низаш цхьатарра хила сов гаьна дар, хIаьта къиза тIемаш даьчул тIехьагIа деникинций вIаштIехьа а даьлар 1919 шера февраля юххьанцарча деношка Нохч-ГIалгIайченах дикка доккха дакъа дIалаца. Повстанцаши Нохчий Шеча Эскара доакъоаши, тIемаш а деш Грозный йита а йита, ГIойтIеи Шатоеи чIоагIделар. «Нохчийчено цIеэскархоща цхьала Грозненa гонахьа юхаетт бандаш», — яхаш Ленинга зIи еттар Сергос.

Тийрка тIарча Советски Iаьдала во деноаш тIаэттача хана Коммунистически парте вахар Шерипов Асланбек.

Ший кхел даим вай парте кхелаца а ювзаш, цо яздора: «Со кIоаргга тешаш ва Советски Iаьдал котдаргхиларах. ХьагIаотташ латт контрреволюцецарча къовсама хала деноаш. Аз дех се большевикий Коммунистически парте дIаэцар, цун мугIарашка Советски Iаьдал бахьан Деникина контрреволюционни эскара духьал къовсам лоаттабергба аз. Сай вахар Октябрьски революце гIулакха дIадала дув буъ аз».

Ше биа дув тешшаме кхоачаш а беш, Шерипова Н. Гикалоца цхьана вIаштIехьдаьккхар деникински бандашта низ болаш чIоагIа духьале елга. Цунна мукIарал данза балазар кхыметтел Деникин волчара Антанта викалаш а. Иштта, масала, английски полковника Роуландсона нохчий халкъага деча кхайкарал тIа яздаьдар: «Английски миссена дика ховш да лоаманхой восстали, къаман болам а боацаш, большевистски болга... Большевикий Гикалои Шериповеи бувзам ба Астраханца а цигарча большевикашца а».

Инаралашта Деникинаи Алиеваи духьал, нохчий юрташ йохаеи советски халкъа дикагIбола къонгаш хIалакхбаь дIабахеи царна новкъостал лоаттадаьча АтагIарча Совета кертерчарйа духьал гIеттар ерригa къахьегама Нохчийче. Цу хана Асланбек къайлагIа массехказа Грозне ихар, болхлой подпольни организацешца бувзам оттабар духьа.

Советски Iаьдал котдаргхиларах шеко йоацаш чIоагIа тешаш хиннача Асланбека тIеххьарча ший тIахьехамаш тIа дувц халкъа моастагIий, маьхах империализмана чуяьлттача цун агентий Алиева, Чуликова, Чермоева, Капланова эхь дайна гIулакхаш.

Юххьанца даьхача толамаша гIаддийга кIайгвардейски командовани тIеххьара бекхам бе — повстански бIу Аргунски чIожа чу а берзабаь, хIалакъбаь дIабаккха кийчлу.

МоастагIчо дагалийца тийшабалхаш дайза Шерипов оборонана яь ца Iеш, тIагIортам бара а кийчо еш вар. Деникинцаш латтача юххе дуккха повстанцаш гул а баь, цо чIоагIгIа деганка дужаш кхайкарал дир моастагIчун салташка, уж командирий приказаш кхоачаш ца де, кIайгвардейски эпсараш йиитта дIабаха, кара бахка тIа а хьехаш.

Деникинций низаш гаьнна тIех доллашехьа, Шерипова командовани ю повстански бIу 1919 шера 11 сентябре Iурра тIема духьалъэттар. Воздвиженски чIоагIале массехказза дIа а хьа а кара яхар. Юххера а, повстанций наступлени лоа а ца енна, кIайбараш корзагIа а баьнна, Грознегахьа тIехьашкабовла болабелар. МоастагIа эккхаваь болхача повстанцашта хьалха а ваьнна, хеххка водар Шерипов. ТIаккха цунна меттахьа топ кхийтар, цул тIехьагIа массехк сахьат даьлча кхалха а кхелхар.

Иштта моастагIашцарча тIем тIа майра латаш са даьлар нохчий халкъа легендарни вамий, ший вахар Октябрьски революце гIулакха дIаденнача коммуниста Шерипов Асланбека.

ЗIамига волча хана денз ший тамашерча вахара тIеххьарча деношка кхачалца къахьега нах иразе долаши паргIатеи хулийтилга, деррига халкъаш цхьатарра бокъонаш йолаши вошал долаши хулийтилга дагадоаллаш чакхваьлар Асланбек. «ХIанз цу тишбенна дIабаьнначa ды лелаберий когаметта вай хьергья керда, паргIата, низ бола Нохчийче», —йоахар цо ше валалехьа хьалхха гIалгIай халкъа съезде къамаьл деш. Шерипов Асланбека дагадаьллар дикадар кхоачашхиннад, хIаьта цун цIи цунна раьза хиннача тIехьенаша йиц ца йолийташ бIаьш шеренашка гIолла чакхйоахаш дIа а кхухьаргья.

М. МАМАНАЕВ.

Сийрдача мехкдаьтта продуктай итташ эшелонаш дIаяхийтай соахка планал совгIа крекинг-завода № 1-2 йолча коммунистически къахьегама установка технологаша. Иштта темпаш лох ца еш къахьегаш ба уж кердача шера а. Итт дийнахьа планал совгIа бIаьш тоннаш продукци арахийцай. Дика къахьег операторащ И. А. Захаров, Н. Н. Назаренко, А. И. Груздев, М. Х. Идрисов керте латтача сменай коллективаша.

СУРТА ТIА; установка начальник Овсянников Иван Петрович дIахо режим мишта лелае еза дIахьехаш воалл оператора Б. М. Семенова.

И. Плиева сурт.

ІАЙ ФЕРМАШКА

ДIадахача шера шоаш баьча балха итогашта раьза хинна ба вай республика хьайбаш леладеча фермашкара къахьегамхой.

Дийбал республика колхозашкарей совхозашкарей доахан, жа, хьакхарч, лакхъеннай цар продуктивность. Дуккхача хьокхамашта дика кхоачашдаьд 1966 шера хьайбай продукташ яхеи паччахьалкхенга йохкеи аьнна тIайийца хинна социалистически декхараш. Планал совгIа паччахьалкхенга дехкад бIаьш тоннаш дулх, шура, тха, ши миллион совгIа фуъ. 1965 шерарчул дукхагIа лаахбеннаб боарам: доахан эцара — 7 процент, шура эцара — 9 процент, тха эцара — 10 процент.

Юххьанца даьхача толамаша дегаш ура а оттадаь, республика хьайбаш леладераша яхь лаьцад Сийлахь - йоккхача Октябрьски Социалистически революце 50 шу дизара баха боагIIача тайпара накъа бахар духьа, социалистически декхараш тIанийцад шоашта хIара колхозо, совхозо, районо, бIарчча хьаийцача ерригача республико а хьайбай продукце дерригa тайпаш дохкара шера план 1967 шера 7-гIа ноябрь хьатIаккхачалехьа кхоачашъе а плачал совгIа паччахьалкхенга цхьа эзар тонн дулха, 5 тонн шурий, 1,5 миллион фуъ, 550 центнер тха дохка.

1967 шера 1-ча квартале дулха лаьрхIа дIадала аьнна хIанзле а кийчдаьд 9 эзар гаргга бежан, Iальмате дукха хьакхарч. Цар йиш хулийтаргья пятилетка шоллагIча шера хьалхарча квартала план толаме кхоачашъе. Хьайбаш леладерий тIа-тIа дукхагIа дог теш дулх, шура, фуаш, тха дукхагIа доахилга, керттерча даькъе къахьегама овсарле лакхъяра, къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхара чотах Iалашданза дарг ца хилар.

Масала, хьаэцаргья вай Наурски района «Терский» яхача совхоза шурий-товарни фермаш. Укхаза хIара кхоабача Iаттагара 2600 килограмм совгIа шура яьккхай. ХIара шурий килограмм яккхарга дIаяхар ерригa а 0,96 доакъарий единица мара яц, вешта аьлча, кхыча совхозашкарчул цкъан ахазаеи кIезигагIа. ХьалхагIа зе доалаш хиннадале а, хIанз рентабельни дакъа хиннад шура якххарах.

Грозненски района № 1 йола шурий совхоза фермашка хIара кхоабача Iатто шера луш йола шура 2489 килограмм хилар, хIаьта цхьа центнер шура яккхарга дIабаха мах 11 сомал дукхагIа хиланаар. Хьайбай продуктивность лакхъяр хьайбай продукташ дукхагIа яхарга бода никъ хинна ца Iеш, фермаш рентабельни хулийтаргйолча керттерча факторех цаI я.

1967 шера тIанийца декхараш кхоачашдара чIоагIIа лард йоллилга доахана Iа дика доаккхар Iалашдарга хьежжа хургда. Декхар сенах латт аьлча, из латт, Iан бетташка тарма лу дукхагIа хьайбай продукташ яхарах.

Iа — фермашка эггара бехктокхамегIа йола ха, хIаьта Iан бетташка йоаккхача шуро тоъал чIоагIIа холуш влияни ю хьайбаш леладераша шера баьча балха результаташта.

Пухуьа чIоагIIа уйла тIаяхийтар колхозашцен совхозашкен доахан Iай кхаба кийчдара. ДIадахача шера октябрь бетте а Iадаккха доахан мишта кийчдаьл хьожаш тохкам бир ерригача колхозашка, хьайбаш леладеча хIара бригаде, ферме къаьстта цу гIулакха лаьрхIа вIашагIъеххача комиссеша. Доахача Iа мишта доаккх даим хьеж партийни, советски, юртбоахама органашка, колхозий правленей заседанешка, совхозий производственни совещанешка. Цкъа санна дуккхаза а вIаши проверкаш яьй шоайла яхье яьннача дуккхача районашa, колхозаша, совхозаша.

Iана замалахьа чакхъяха оттаяьча мероприятешта даим тIахьожам лоаттабарои бокъонца проверка яроии йиш хулийт доахан Iадаккха кийчдечеи цар Iадоаккхийтачеи нийслуш дола кхоачамбоацараш шоай ханнахьа дIадаха.

Масала, 1966 шера 17 ноябре юрта боахама Министерства коллеге дийцар Iан замалахьа доаханна декка доакъараш кийчдарах дола дош. Коллеге решени тIанийца дукха ха ялалехьа цу деша яьча проверко хьахьекхар, доаханна декка доакъараш кийчдара дешай бе боагIIаш бола лоархIамера болх тесса битар, механизмаши оборудовании шоай ханнахьа кийч ца яр. Грозненски, Урус - Мартана, Шаьла, кхыча районий цхьадолча боахамашка хьагучадаьннача кхоачамбоацарех дукхагIдараш хIанз дIадаьхад.

Вай республика дуккхача колхозашкеи совхозашкеи деттача доаханна, Iаьсашта муж мелабу, хIаьта цунах пайда боалаш хилар гуча а даьннад. «Шалински» совхоза Белгатойрча шурий-товарни ферме муж кийчбаро йиш хилийтар доакъараш кIезигагIа тела, хьайбай продуктивность лакхъе. Хьаьна муж кийчбеш йоккхий кормоцехаш я Сунженски, Шелковской районий колхозашка, Грозненски района 1-ча мая цIерахча колхозе, «Горец» яхача совхозе, дуккхача кхыча боахамашка.

Укх Iай республике доакъараш соахкарчул кIезиг-дукха дукхагIа кийчдаьдале а, дуккхача боахамашка чIоагIIа холу доакъараш тоъаш ца хилар. Цу хьалашка цIенхаштта уйла тIаяхийта еза доакъараш кхом беш дIаахийтараи дIадахийтарий нийса учет яраи. Цхьабакъда, цу гIулакха лерттIа тIахьожам лоаттабелга вIаштIехьдаьккхадац Урус-Мартана, Шаьла, Надтеречни, Ведана, Наьсарен районий дуккхача фермашка. Нагахьа санна доакъараш когашта кIал а ухаш, хоттах а эдеш, кхоца цхьана аракхувсаш дале, тIаккха цун маIан да доал доацаш пайда ца эцаш уж леладеш хилар. Иштта хул из ферме яслеш, фермаш тоъам болаш еце а. «Шелковский» яхача племенной жа леладеча совхоза жа леладераша лаьрхIад, Iан замалахьа жега яслешкара мара доакъараш ца дайитаро дIауха доакъараш кхоалагIа дакъа кIезигде шоашка йиш хилийта хилар. Уж дециий доакъараш кхоадайтаргдола наькъаш! Доакъараш кхоар — доагIачул кIезигагIа доаханна доакъараш тела деза яхилга дац, зехьа довргдоацаш, дегIа цунах боала пайда лакхбеш йола тайп-тайпара добавкаш а теха кийчдаь уж тела деза.

Доаханга Iа дика даккхийтарах долча лоархIамегIарча дешаех цаI да хьайбай помещенешца доахан Iалашдар. Ерригача республике лаьрхIача 91 процент помещенеш Iалашъю доаханна, хьакхарчашта—97 процент; коа тIарча оалхазарашта—81 процент. Цу гIулакха чIоагIIа бехке ба хьайбай помещенеш шоай ханнахьа эксплуатаце дIа ца луш бола гIишлошъераш. ХIанз кхо шу диза дала доалл «Минеральный» совхозе доаханна ферма хьалъеш «Чечингсельстрой» трест йола, цхьабакъда, из мадарра аьлча хьаэца йиш йолаш яц, кхоачашданза диса балхаш геттара дукха да, къоастадаьдац хий чудиллара, халача балхий дуккхача процессашта механизаци яра дешаш. Халача балхашта механизаци яра дешаш къоастадара гIулакх геттара шорттига лел вайцига, хIаьта дIаоттаяь оборудовании цкъаза болх ца а беш латташ хул. Масала, доахан деттара болх 33,5 процент мара бац механизаци яь, хий меладара 25,8 процент, кхо аракхахьара — 25,1 процент, доакъараш дехкара болх — 11,3 процент.

ХIанз хьайбай фермашка вIашагIйоллаш латт механически доахан детта 9 агрегат, автоматически хий меладу 11 комплект, кхо аракхухьа 13 транспортер, доакъараш дехкара балха механизаци еш йола 9 установка. Цхьабакъда, уж вIалла тоъаш яц. ХIана хьайбай боахама комплексни механизаци яра никъ лаьцаб.

Хьайбаш леладеча фермашта механизаци еча керттердар — боахамий кулгалхой, специалисташ, фермай болхлой бIу ца къожабеш хилар, юххьанцарча халонех кхера ца безилга цар кхетадар. «Карусели» «елочкеи» болх беш я Сунженски района «Победа» яхачеи XIX-ча партсъезда цIерахчеи колхозашка, хIаьта «Грозненски шурий», «Староюртовский», «Шалинский», № 2 баьцадаарий-шурий совхозашка, 1-ча Мая цIерахча, «Новый быт» яхача колхозашка, дуккхача кхыча боахамашка болх бац цар. Нагахьа санна «Карусели» «елочкеи» мегаш еце, йолаш я «Да-3М» яха агрегаташ. Уж боахаме лоархIаш 126 комплект я, хIаьта Iан замалахьа болх беш хулараш 50 агрегат гаргга мара ли.

Укх деношка чIоагIIа дика лоархIаш йолча «Даугава» яхача шурий провода 5 комплект ийцай № 1 йолча шурий совхозо. ХIанз де дезар уж нийса вIашагIйохкилга да, хIана аьлча вIашагIйохкача хана чIоагIIа гIалаташ дувлийтар бахьан долаш болх ца беш латташ хул механизмаш.

Хьайбай боахамера механизации механизмаша беш бола болхи даим боахамий кулгалхойи специалистийи тIахьожама кIал лоаттабара эггара нийсагIа бола никъ — шурий - товарни фермашка шин сменах берг болаш болх вIаштIехьбаккхар. Болх шин сменах хилар — из да доярка балха ди 7 сахьата хилар, промышленностерча болхлочун къахьегама из гаргабоалабар. Доаханцара болх укхаза цхьан сага лоархIаш шозза дукхагIа хулаш хиларах къаьстта лоархIаш да фермера механизмаш боаргамаша а цахаддам а болх бар. Иштта вIаштIехьдаьккхад гIулакх шурий-товарни ферме шин сменах болх болабаьча Гудермесски района «Дружба» яхача совхозе.

Укх тIеххьарча шерашка вай хьайбаш леладеча фермашка доккхий хувцамаш хиннад. Хьайбаш леладерий состава юкъе баьхкаб дийша кагирхой, тIа-тIа дукхагIа тайп-тайпара механизмаши оборудовании увттаю фермашка, цар йиш хулийт къахьегама овсарле лакхъен къахьегам аттача баккхеи. Цу доллача хIамаша вIаштIехьдоах хьайбай боахам кердача, кхы а лакхагIча лагIа тIа боаккхаш айбара эша хьалаш.

ХIанз хIара ферме лакха зоотехнически культура юкъейоалара, хьайбаш леладеча фермай болхлошта дика культурно - бытовой хьалаш вIаштIехьдахара тIаберзабаь никъ лацанза даргдац вай, хьайбаш леладеча болхлой уйла балхаца дукхагIа хургйолча а шоай профессецара цар безам совбоаккхаргболча а тайпара вIаштIехьдаккха деза зоотехнически кружокашцара дешар.

900 гаргга комсомолец ва хьайбаш леладеча фермашка болх беш. Уж хила беза кердадар дIадоладеча хьалхалаттараш.

Укх Iай тоъал дика тоаденнад фермашкарча болхлой культурно-бытовой хьалаш. ХIанз фермашка болх беш я 68 общежити, 36 столови, 32 бани, 32 клуб, 176 цIе уголок, 152 библиотека, 60 ферме вIаштIехьдаьккхад хан-ханнахьа кинофильмаш хьувкхилга, 56 телевизор оттаяьй.

Цхьабакъда, дуккхача фермашка хIанз а во вIаштIехьдаьккхад культурно - бытовой гIулакхаш делга, хан-ханнахьа спецбарзкъаш телац дояркашта, скотникашта, жа-Iушта, свинаркашта, птичницашта, доагор телац царна.

Уж дерригa кхоачамбоацараш лоацsmåча ханашка дIадаха йиш йолаш дар; фермера культура лакхагIа ме хул, дикагIа хургда цун производственни хьокхамаш.

Вай мехкарча берригача къахьегамхошца цхьана Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизара баха боагIIача тайпара накъабаха кийчлуш ба колхозийи совхозийи фермашкара къахьегамхой. Цуина бола тешам хилба доаханга Iа дика лакххийтарах, хIара ферме зоотехнически культуреи къахьегама культуреи лакхъярах, хьайбай продукташ дукхагIа яхари паччахьалкхенга йохкари духьа, фермай рентабельность бахьан долаш шерра яхь йоаржаярах.

Г. ПЕТРОСОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства керттера зоотехник.

Бахача наьха хьашташ кхоачашдара хьинаре къахьегаш ба «Индпошив» фабрика чуйоагIача № 18 йолча ателье болхлой. Соахка планал совгIа арахийца продукци 8 эзар гаргга сома маьха я, хIаьта наха гIулакх дара план тIеххкоачаш а еш паччахьалкхенна баь пайда 17 эзар сом да. Аракецаш йолча продукцега дIабода мах лохбар бахьан долаш массехк эзар сом ахча кходаьд ательe болхлоша. Ателье заведующи Курнев Мурад шиӣ болх дика бовзаш хиларахи хьамаш тегараша дика къахьегарахи фабрика карара-кара тела Ше байракх дIа ца хецаш хьабоагIа уж укх шера.

Дика къахьегарца ательe болхлошта юкъе белгалбаьннаб мастераш Рыбалкина Нинаи, Гантимирова Санети, кхыбараш а.

Р. АУШЕВ.

Сурта тIа: ательe дикагIйола мастер хьамаштегар Рыбалкина Нина.

И. Плиева сурт.

ЛЕНИНГРАД. Керда шу хьатIакхоаччаш Академически ЗIамагIча театре хилар венгерски композитора Б. Бартока «Дахчан принц» яхача балета-фаьлга премьера. Балет оттаьй къонача хореографа Б. Боярчикова, декараци — художникий С. Дмитриевайи А. Таубереи.

Сурта тIа: балетацара сцена. Принц — А. Надточный, Дахчан принц — В. Долголло, Фея — Н. Янанис.

П. Федотова сурт.
ТАСС фотохроника.

ТЕЛЕФОН—ЮРТА

КИШИНЕВ. (ТАСС). Республике эггара йоккхагIйола юртара автоматически телефонни станци тахан болх бе йолаеннай преднепровски Кицканы яхача юрта. Кхо бIаь телефонни аппарат оттаьй фермашка, бригадашка, колхозахой цIеношка. Автоматикас Iалашбу иштта районни центрцара — город Тирасполецара абонентий бувзам.

ЦАР МАЙРАЛ ГОЙТАР

Мехкдаьтта чакхдоахача цхьан заводе яьнна цIи йоаеш денал долаш а шоаш юха ца кхобеш а хиларах РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо «ЦIи яьннача денал хиларах» яха медаль еннай эггара чIоагIагIа белгалбаьннача наьха группана. Царех ба республика пожарни охрана болхлой В. С. Беляев, И. М. Кучаренко, Д. В. Ноздрачев, кхыбараш.

Дукха ха йоаццаш шоай клубе гулбеннабар пожарни охрана болхлой, общественноста викалаш. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета председателa И. А. Алмазова совгIаташ деннараштa медалаш дIа а елар, уж царна даькъала а йийцар.

МОТТ ЦIЕНА ХИЛА БЕЗА

Массехк шу хьалха дар из. Шоай цхьан новкъоста повесть еша а ювца а вIашагIкхийттабар нохчийи гIалгIайи писателаш. Хила тарлургдоаца хIама нийсделар повеста тIа: бухь билла йодача поезда корех ара а хьежаеш кхувса топаш цу поезда тхов тIарча наха «етталора». Из хила йиш йоаца хIама белгал а даьна, писателаш белабелар, хIаьта поэта Яндиев Джамалдас эккхийта аьлар: «Гоама хиннайол-теш уж топаш?!».

Из дагадехар сона 1966 шера арадаьннача «Лоаман Iуйре» яхача альманаха тIара (№ 4, оагI. 8) ер мугIараш дийшача:

Дикача баьрес (?) ше гаьнна,
БIаьхача наькъ тIа ваьлча,
Ди техача санна,
Гаъа човхабеш ханнахьа тох дьча
шод...

Баьрел леладаьр велалургволаш а цхьачна баьречо дергдоацаш а хIама да ше ды човхабеча хана гаъ тIа шод эттилга.

Цу куплета хьалхарча мугIар тIара «баьрес» яха дош а «Новкъостага» яхача стихотворене тIарча (оагI. 7) «Кхоана тIехьес сийдеш дувцаргда» яхача дешашцара «тIехьес» яха дош а бокъо йоацача тайпара, гIалгIаша ца лебеча тайпара мотт бохабеш аьнна да. Дер дожара «хьан?», «сево?» — яхача хаттарех хьалхара хаттар «хьано?» «хьанас?» аьле толхадеш хул мотт Iомабеш доагIача беро. Цунах тара да «баьрес», «тIехьес» яхилга («баьречо», «тIехьено» ала дезача метте).

Иштта гIалгIай мотт толхабеш аьнна дешаш кхы а да цу номера 8-ча оагIо тIа. Масала «ЙиIигага» яхача стихотворене тIа:

Гой хьона хьазилга
Шийи цIогилг лестадеш,
Лоаман Iуйро хьайга
Хоза кулг кхувдадеш?

«Ма яха сога» яхача стихотворене тIа:

Алал сога, фуб дунеи мах
Саг бокъох тешаш ца хилча...

Белгалдаьккха шаккхе а дош ала йиш йоацача тайпара харцахьа аьнна да. «Iуйро» аьннача метте «Iуйрено» ала деза, «бокъох» аьннача метте «бокъонах» ала деза.

36-ча оагIо тIа укх тайпара дешаш да:

Наьха боахамаш тоабаьр
Ленина парти я.

«Тоабаьр» яха дош укхаза харцахьа аьнна да. Нийса да «боахамаш тоадаьр».

37-ча оагIо тIа укх тайпара куплет я:

Са безам ба тахан ваха,
Из са безам боккха ба.
Баньда безам ба са ваха,
Вахарцара безама доазув дац.

Цкъа-дале, тIеххьарча шин мугIаро хьалхарча мугIараштa тIатохаш хIама дац, шоалагIа-дале, вIалла ца доагIача аьннача «бакъда» яхача дешо дерригa а кегаду.

Лакхехьа вай мел аьнар «Лоаман Iуйре» йиьлагIча номерах да. Цхьа дош доаладергда вай 3-ча номер тIара а (1966 ш). «Ханаш хувцалу» яхача дувцар тIа дуккхаза а нийслу укх тайпара дешаш: «...цун беламаш тIа яда... погонаш...» (оагI. 38). Цхьан сага цаI мара белаж хила йиш яц. Пудухьа погонаш «цун беламаш» тIа а ца ядаш «цун баламаш» тIа яьда хургья.

Вай белгалдаьха дешаш, уж иштта язде йиш я а мотташ, автораша шоаш яздаь да, цхьабакъда, автораштa фуннагIа хете а, гуччахьа мотт толхабеш дола дешаш редактора, корректора арадувлийта мегаргдац. Мотт цIена хила беза.

Хь. ОСМИЕВ,
писатель.

КЕРДА ШКОЛА

Укх деношка Нови Катаяме хьайийлар № 11 йола керда школа. Из хьеллача дакъа лаьцар Старопромысловски райисполкома председателa нов. А. П. Кавязина, КПСС райкома секретара нов. Н. Н. Бикетовас, Нохч-ГIалгIай АССР-а просвещене министра М. У. Умарова, ГорОНО-и кхыча организацеи викалаша. Цу дог гIоздоаккхача утреннике керда школа даькъала ювцаш къамаьлаш дир тайп-тайпарча организацей викалаша. Шоашта ловца баьккхачарна № 11 йолча школа дешархоша дош лу дикеи тIехдикеи деша. КПСС Старопромысловски райкома секретара нов. Н. Н. Бикетовас хоададу лента, гургал тох, шерра дIаеллалу школа наIараш. Эггара хьалха школе чуболх цхьоалагIча класса дешархой, царна тIехьа боккхагIбараш. Берригa дешархой Iоховш сийрдача классашкарча парташ тIа. ШоллагIча ах шера хьалхара дешара ди дIадолалу.

Цу хана школа актови зале школа хьалъеш хьинаре къахьийгача гIишлошъераштa елар Сийлен грамоташ.

В. ИГНАТЕНКО,
№ 11 йолча школа хьехархо.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

АКУЛА ДИЙХКИ РАКОВИ ДЕСТАМАШИ

ЧIоагIа лоархIамера хоам баьб доктора Джон Г. Геллера, Американски онкологий общества члена: акулай дийхка чура ше яьккхача хIамо ракови дестамаш дIадоах. Цу хIаман химически чулоацам хIанз укх сахьата байза баьннабац. Доктора Геллера зийнад акулана цхьаниха дича а рак яха лазар кхетийта могаш ца хилар, тIаниха це ше баьккхача зенах вывод яьй, цу лазарах из лорабеш йола цхьа хIама акулах йоаллаш хилара. Цул тIехьагIа, акулай дийхка чура яьккхача хIаманца дарба деш тахнам баьб рак яха лазар кхетийтача, опыт е аьнна чуттадаьча цхьа эзари ах эзари хьайбана нетамашта, цицкалгашта, дехнашта. Цац-ама воаккхаш дар цунах хьахиннар; нийсса аханел совгIа долча хьайбашта цIенденна дIадаьлар ракеви дестамаш, бокъонца дийрза дIадахар хьайбаш. Из дарба деча хана кхы тайпа зулам даьнна моттиг кораьяц.

Журнал «Знание — сила», 1966 шу, № 12.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — «Нохч.-ГIалгIайчен лаьтталеладерхо» яха передача (эрсий меттала). 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочийн» «Комсомольское племяи» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 8.45 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Концерт. 16.30 — «Дикача дезалех» яха передача (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — «Индустриальни Нохч.-ГIалгIайче» (эрсий меттала). 17.30 — «ХIанзарча замане болхлой класса революционни болам» яха беседа (эрсий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

УКВ: 9.00 — «Октябро хьанхелла театраш» яха передача. 10.16 — Советски композиторий произведенеш тIара концерт. 10.50 — «Вай Къилбаседеи оагIонгахь» яха бераштa дола радиоспектакль; 11.30 — «Композитор Балакирев» яха музыкальни очерк. 19.00 — «Боккаччо» яха Зуппа оперетта. 21.50 — «Ех литовски халкъа инструментийш» яха передача. 22.21 — «Иллеш оал Марио дель Монакос» яха передача.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Бераштa дола фильм. 18.20 — Телевизионни кердадараш (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — Нохчийи гIалгIайи писателий творчество Ленина сурт-сибат (нохчий меттала). 19.20 — Англайски метте урок. 19.50 — Шоана, бераш! 20.00 — «Балха сага» яха телевизионни журнал. 20.30 — «Векъана юкъе байракх» яха бакъдолчох тIара хьаийца фильм. 20.40 — Концерт.

Дуне цхьан кIирагIа

ХОРЖАМАШ ДЕ КИЙЧЛУШ Я ЯПОНИ

Парламента викалий палате хоржамаш дара кампани официально дIайолаеннай Японе. 1967 шу хьатIаотташ ханал хьалха дIаяьккхаяр из палата. Дихь шера шийна йилла ха чакхъяллалца на юташ палата дIаяккхара бахьан хилар доал деча либерально - демократически парте членашта юкъеи правительствеи дуккха халахетараш хиннеи коррупцеш йолеи моттигаш гучаялар. Цу тайпарча гIулакхашта бIехбенна хиннаб парламентера дош отташ бола депутаташ, хIаьта иштта Сато кабинета массехк министр а. Оппозиционни партешкарча депутаташа яьча бойкотоц коррупце «Iаьржа дохк» оттарах берригаш а эгIазбаха хилароi лохера палата ханал хьалха дIа ца яьккхача далийтанзар доал ду гIозараш.

Викалий палата — японски законодательства систему лоархIамера орган. Советникий палата (е. кхыча тайпара цунах мвалларa, лакхера палата) а йоацаш, духхьал из я парламенте дIачутелача тайп-тайпарча законопроектай кхелаш къестаеш яр. Кхетадеш да, массаза а диъ шу ха йилла лохерча палате деш дола хоржамаш кхы мел дараш тIехьашка тотташ йола событи а хиле дIаотташ хилар.

Токио, иштта вож йола Японски городашин нах баха пункташи, чIоагIа оарцагIъьнна хьувзаш я хIанз. Iурре а денз столице эггара юстарча моттигашка дIакхоач депутаталла баха уйла йолаш болча кандидатий автобусаши агитмашинаши. Шоай кандидат хеставеш кампани дIахьош болча наха автомашиний тховнаш тIа оттаяьча низ болча репродукторашка гIолла атака ю харжархочоa, оалаш мадарра духхьал «шийн цIагIа чу». Къаьстта чIоагIа оарцагIбаьннаб доал деча парте агитатораш. Iурра денз сарралца харжархой лергера дIадалац доккхий дикаш дергда яхаши шоай кандидат хеставеши детта цIогIарч. «БIаргагуш йоаца (законо йийхка) обработка а ю харжархошта: царна цIагIа чуккахьа йоалалу шоколадаш, печенеш, кхы тайпа мерза хIамилгаш чуйоахка хоза кIопилгаш, хIара японца хозахета тайп-тайпара кагий хIамаш, открыткаш, цу е вокх районе бахача харжархошта доккхий дикаш хургма да, нагахьа санна кандидата Н. тIехьа пар кхадж тоссе, яхаш еш йола чIоагIонаш. «Агитатораша» къаьхке йитац кхыйола йийхка средстваш юкъе ца йоахаш.

Кандидаташ эггара дукхагIа хьаоттабаьб доал деча либерально-демократически парте — 342. Социалистически парте 209 кандидат оттаваьа, Компарте — 123, «демократически социализма парте» — 60, Комэйто (ды лелабеча йоккхача организаце политически парти) — 32, кхы тайпа кагегIа йолча группировкаша.

ТIом дIабаьнначул тIехьагIарча шерашка тIа-тIа дукхагIа дувц Японе парламентски хоржамаш «ахчан гале хоржамаш да» яхаш: кандидатех ахча дукхагIа дIадахийтар котвоал. Цу гIулакха массанел а тIехъяла лаьрхIад доал деча парте. Хоржамашта хьалхарча кампанега дIадахийта ши миллион иен ахча хьожадаьд цунна финансово - промышленни гIозараша. Цхьабакъда, из, зем бахара опыт йолаш болчар яхачох, парламенте шоай хьашташ хьаллоаттадераштa боккхийча капиталисташа сагIийна телача хIамилгах пхьа дакъилг мара дац. Доал деча парте касса дIачутелача официальни ассигнованел совгIа, капиталисташа кхы а «сагIийна хIамилг» тел къаьст-къаьстача фракцештеи цу партерча юкъарчал доацаш шоай хьашташ хьаллоаттадеш болча деятелаштеи.

Хоржамашта хьалхарча кампанега доал деча парте дIаухийтача Iалаьмате дуккхача рузкъашеи цун шийгарча хьалои партега йиш хулийт харжархошта шийн политика сел тIехъяьккха ца ювца. Кхыча дешашта юкъе дIакега а деш, ЛДП кандидаташа дош тел «цIенеи тешамеи» политика, «кхычарех тийша хIама доацеи машаререи» демократи лелае, «сийрда общество хьалъе», «хьалторо тоаеи маьхаш чIоагIдеи», «налогаш лохъе» гIерта, и. кх. дI. Цу цхьан ханна США-цара тIема цхьоагIо лоаттаяраи Японе шийн тIема низ совбаккхараи тIехьа латт доал ду парти.

ЧIоагIа нейтралитет йолча позицера Японе шийн лоIаме арахьера политика лелаяра, дунеи халкъашта юкъерча гIулакхашка суверенитета, цхьатарарча бокъоний, машаре дахара принципаш чIоагIъяра тIехьа, японо - американски тIема цхьоагIо чIоагIъяра духьала, вIаши тIом берг ма бац аьнна Японена, США-на, КНР-ена, СССР-а юкъе пакт яра тIехьа латт мехкара эггара йоккхагIа йола оппозиционни — социалистически парти. Парте дIадех Вьетнамера американски агресси сов чехка соцаелга.

Цхьадолча даькъе социалистически парте позицена тIатовжаш я вокх оппозиционни партей хоржамашта хьалхара платформаш. Уж ерригаш а духьала я политически гIозарашкарча коррупце «Iаьржача дехка», цар гадоах реакционераш тIа-тIа чIоагIагIа гIерташ долча Японе хIанзарча «машаререча конституце» (цу конституцех Японе дитар эскар леладелгеи дунеи халкъашта юкъера дешаш тIема низа новкъосталца къестаде гIертилгеи).

Сато правительствана эггара хьалхара парламентски хоржамаш хургда уж. Ши шу хьалхагIа веннача премьерагара Икэдагара шийна тIехьаленна юхейиса дуккха проблемаш правительства къоастаяьяле а, из долла хIама йоккхача капиталеи лаьттай даьштеи аьттув болча тайпара даьд. Халкъага кIезига пайда кхаьчаб премьераш хувцабаларах. Хоржамашкара Сато парте позицеш мелъю правительстверчеи парламента фракцерчеи Коррупце «Iаьржача дехко». Духхьал из бахьан долаш да Сато парти, йоккхача капитало хьаллоацаш хиларах ког гIортолга а еш, низ болча пропагандистски средствaех пайда а эцаш, хIанз харжархой шийгахьа бахара цIи яьлча санна сиха гIулакхаш чакхдоахаш хилар.

Цьайола позицеш юкъара йоллашехьа а. оппозиционни партей Iалаьмате дукха дешаш да барт вIашагIа ца кхеташ. ХIаьта а, парламента лохерча палате кхоалагIа дакъа совгIа моттигаш яха оппозице аьттув барг бац ала дац. Цо оппозиционни партешка йиш хулийтаргья мехка хIанзара конституця воча оагIорахьа хувца гIерташ дола реакционни низаш юхакъовла.

США ПРЕЗИДЕНТА «КЕРДА ПРОГРАММА»

90-гIазза хержача США конгресса балха хьалхарча дийнахьа цхьана йолча заседане гулбелар викалий палатаи сенатеи членаш — «мехка хьалах» йолча президента традиционни послане ладувгIа. Телевизорашта хьалхашка Iо а хайша, мехка хьалхашка латтача ирача проблемай хьакъехьа президента Джонсона аргдар фуд, цо 1967 шера болча США правительства балха малагIа программа ювцаргья хьежаш баьгIар. Правительственни программа американски халкъа башха керда а башха сатедеш а хиланзар.

Президента фу аьлар, масала, США Вьетнама джунглешка беш латтача тIема хьакъехьа, ше теркалбенза цхьаккхе американец ца вуташ болча тIема хьакъехьа. «Вай кхы а йоккхий расходаш е езаргья, вайна доккхий зенаш а хургда, доккхий Iазапаш а хургда — аьлар Джонсона, тIаккха цунна тIатехар: тIом укх шера е тIадоагIача шера йистебаргба, аьнна, шуга ала йиш яц са». Долче, американски президента гучахьа дIакхайкабир, шийн паргIатои ше кхычарех тийша уллаш хIама доацаш хилийтари бахьан къовсам лоаттабу халкъ оттадулургдоацашехь а гораоттаде гIерташ Вьетнаме герзашца ю интервенци дIахо а шеръе лаьца никъ.

Президента Джонсона предложени йир, кепайоазоно деча мукIаралга диллача, хIанз бетта 2 миллиард доллар гаргга додача вьетнамски тIема финансировани яра подоходни налог 6 процента лакхъе. (Из гIулакх чакхдаккхаро казнана кхы тIа а 4,5 миллиард доллар дала деза шера керте). США президента дIакхайкадир иштта хIанз Вьетнама районе 500 эзар гаргга американски тIема гIулакхера нах болга. ХIаьта правительства Вьетнаме «хIанз чекхбоаха никъ дIахо а чIоагIIа чакхбоахаргхилара» тешам а белар конгрессана.

Чурча политика хьакъехьа долча послане даькъе президента кхы тIа а дийнар «Сийлахь - йоккхача общества» программа чакхъяккхара гIо де дезача гIулакхех лаьца. Царех дукхадараш хьехадаьдар соахкарча послане тIа — зуламаш дарцара къовсам, трущобаш дIаяхар, медицински гIулакхаш делгеи социальни Iалашбелгеи товдар, — цхьабакъда, уж «кхоачашхилча дика хетр гIулакхаш» долаш диса а дисад, хIаьта 1967 шерарча программа тIа а дахад.

Президента послани сов лакхача маьхе лерхIаш американски газеташа. Обозревателa Рестона, бег бара кепе Iоттар а еш, йоах: «Джонсоне гIулакха тIа волаш чакха езача хан юкъеи дуккхача халоний юкъеи кхаьчав, хIаьта латташ дола хьал ше боккъала долаш долчул вогIа ца хилийтар духьа цо дералуш хержа а херж дешаш, оамал, политика. Цо берригей а — къечар а бIаьйчар а, цхьоагIонхой а моастагIий а оагIонгахьа лестадеш дийцар... Цо шийн программаш цхьа бахьан эргаяьхар, цхьабакъда, керттерча даькъе цхьаккхе а хIама хувцанзар. Шийн къамаьлаца по аьлар йоккхий топаш а маргарин а хулийтаргья, тIема кIеззига дуккагIа хургда а къечарна кIеззига дукхагIа хургда а аьлар; хIаьта юкъерча тIеханашта хулийтаргдарий бIарчча ассортимент а йийцар цо».

Нью-Йоркски фондови биржа — американски капитализма дего — президента послани теркаль акцей курс чIоагIIа лакхлуш - лохлуш хиларца. Биржа корзагIъьккхар бахача нахагареи корпорацешкареи йоаха подоходни налог кхы тIа а лакхъярах хургдолча экономически гIулакхех тешам бенна капиталисташ ца хиларо. Цхьаболча американски экономисташа лерхI налога лакъяро американцаш хIамаш ийе могаш хилар лохдеи цо шийн эргIаина промышленни производство дегIаахара новкъарле ея мегаш долга.

А. МЕЛИКЯН.
А. БИРЮКОВ.
(ТАСС).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж).
ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; партийни вахареи культуреи отделий — 3-42-30; промышленноста отдела — 3-34-38; юрта боахама отдела — 3-42-50.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж)
ТЕЛЕФОНЫ: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни и культуры — 3-42-30; промышленного отдела — 3-34-38; сельскохозяйственного отдела — 3-42-50.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04065. Заказ № 276.